

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

KORRALINE TEENISTUSVALVE

Kriminaalhooldustöö kvaliteedi hindamine

Teenistusvalve kontrolltoimingute aluseks võetud periood 01.01.2025-31.12.2025

Teenistusvalve läbiviimise aeg 13.03.2026-20.08.2026

Kokkuvõte korralise teenistusvalve tulemustest

Kriminaalhoolduses on olemas toimiv süsteem rikkumiste käsitlemiseks, juhtumikorralduseks¹ ja koostööks teiste asutustega. Rikkumistele reageeritakse ning juhtumianalüüse² kasutatakse töö kvaliteedi hindamiseks ja arendamiseks. Turvalise koostöö raamistikku³ (edaspidi „TUKO“) kasutatakse peamiselt nende klientide puhul, kelle jaoks see on loodud. Edaspidi tuleb tähelepanu pöörata tööpraktikate ühtlustamisele, andmete kasutamise parandamisele, korduvate rikkumistega juhtumite käsitlemisele ning rollide ja vastutuse selgemale määratlemisele.

Rikkumistele reageeritakse, kuid olemasolevad andmed ei võimalda reageerimispraktikat terviklikult hinnata. 2025. aastal registreeriti Vangiregistris 4174 sündmust, milles oli 5804 sündmuseliiki. Kinnitati 1646 hoiatust ja koostati 1080 erakorralist ettekannet. Vangiregistri andmete põhjal ei ole alati võimalik eristada tegelikke rikkumisi informatiivsetest kannetest ega siduda rikkumist sellele järgnenud reageerimistoiminguga. Seetõttu ei ole olemasolevate andmete põhjal võimalik saada täielikult võrreldavat ülevaadet rikkumistest, neile reageerimisest ega kasutatud meetmete tulemustest.

Korduvad rikkumised vajavad süsteemsemat käsitlemist. Aasta jooksul sai 428 inimest vähemalt kaks hoiatust ning 167 inimese kohta koostati vähemalt kaks erakorralist ettekannet. Neist 21 inimese kohta koostati vähemalt neli erakorralist ettekannet. See näitab, et osa kriminaalhooldusalustest rikub temale määratud tingimusi korduvalt. Selliste juhtumite puhul tuleb senisest põhjalikumalt hinnata, kas kasutatud meetmed on mõju avaldanud või on vaja lähenemist muuta. Analüüs ei näidanud olulist erinevust hoiatuse ja erakorralise ettekande mõjus, mistõttu ei saa öelda, et üks neist oleks tõhusam.

Juhtumianalüüseid aitavad arendada juhtumikorraldust, kuid metoodikat ja töökorraldust tuleb täiustada. Analüüside käigus anti ametnikele tagasisidet ja lepiti kokku arendustegevustes. Samas ilmnes probleeme dokumenteerimises, kohustuste täitmise kontrollimises, riskihinnangute ajakohastamises ja juhtumikorralduse tegevustes. Rohkem tähelepanu vajavad vähenenud vaimsete võimetega ning seksuaalkuritegusid toime pannud kriminaalhooldusalused, kriisidega seotud teadmised, spetsialistide kättesaadavus ja koostöö partneritega. Juhtumianalüüside metoodika tuleb üle vaadata, et tagasiside jõuaks ametnikeni kiiremini, oleks praktilisem ning tooks välja nii puudused kui ka head praktikad.

Turvalise koostöö raamistik on kasutusel sihtrühmas, kelle jaoks see loodi. 2025. aastal loodi TUKO ülesanne 451 korral ja see puudutas 336 inimest. Pärast TUKO rakendamist ei saanud 84,1% analüüsitud klientidest ühtegi hoiatust ning 92,5% puhul ei koostatud erakorralist ettekannet. See näitab, et TUKO on praktikas kasutusele võetud ja seda rakendatakse kavandatud sihtrühmas.

Koostööpartnerid⁴ peavad TUKO suurimaks väärtuseks paremat infovahetust ja ühist juhtumikorraldust. Partnerite hinnangul aitab TUKO luua ühist arusaama olukorrast, sõlmida kokkuleppeid ja planeerida tegevusi. Samas vajavad täpsustamist partnerite rollid, oodatav panus ja kokkulepete täitmise jälgimine. Edaspidi tuleb muuta rollid, vastutus ja tegevuste tulemused selgemaks ning paremini jälgitavaks.

¹ Juhtumikorraldus on kriminaalhoolduse tööviis, mille käigus hinnatakse kriminaalhooldusaluse riske, vajadusi ja tugevusi, kavandatakse vajalikud sekkumised ning koordineeritakse koostööd erinevate osapooltega, et toetada tema taasühiskonnastamist ja vähendada korduvkuritegevuse riski.

² Juhtumianalüüs on konkreetse juhtumi süstemaatiline läbivaatamine eesmärgiga tuvastada õppetunnid, head praktikad ja arenguvajadused.

³ Turvalise koostöö raamistik on kriminaalhoolduse võrgustikutöö mudel, mis ühendab asutuste vahelise võrgustikutöö kaudu ressursid ja teadmised toetamaks sihtgrupi sotsiaalset kohanemist ning ühiskonna turvalisust. Enamasti rakendatakse TUKO-t suurema riskiga või suurema abivajadusega kriminaalhooldusaluste puhul.

⁴ Küsitlusele vastanud koostööpartnerid olid Politsei- ja Piirivalveamet, ohvriabi ja kohalikud omavalitsused.

Kriminaalhooldusametnikud peavad oma töövahendeid vajalikuks, kuid näevad probleeme töökorralduses. Ametnikud peavad oluliseks juhtumikorraldust, riskihindamist, TUKO-t ja juhtumianalüüsi. Nende rakendamist raskendavad aga töökoormus, ajamahukas dokumenteerimine ja teenuste ebaühtlane kättesaadavus. Suurimate probleemidena toodi välja piiratud võimalused individuaalseks juhtumikorralduseks, töökoormuse mõju kvaliteedile, TUKO ajakulu ning juhtumianalüüsidega kaasnev stress. Tagasiside ei viita teadmiste või motivatsiooni puudumisele, vaid peamiselt töökorralduslikele probleemidele.

Teenistusvalve peamine järeldus on, et uusi töövahendeid ei ole esmajärjekorras vaja. Olulisem on olemasolevate tööprotsesside ühtlustamine ja täpsustamine. Kriminaalhoolduses on loodud toimiv alus rikkumiste käsitlemiseks, juhtumikorralduseks, juhtumianalüüside läbiviimiseks ja asutustevaheliseks koostööks. TUKO on kasutusele võetud ning seda peetakse oluliseks töövahendiks. Järgmiseks tuleb parandada Vangiregistri andmete kvaliteeti ja kasutatavust, muuta korduvate rikkumistega juhtumite käsitlemine süsteemsemaks, arendada juhtumianalüüsi ametnikke toetavaks tööriistaks ning täpsustada TUKO rollid, vastutus ja järeltegevused.

Sisukord

1. Teenistusvalve iseloomustus	5
1.1. Kontrolltoimingud	5
2. Üldosa.....	7
3. Rikkumiste sündmuste jätkutegevused	8
3.1. Sündmuste analüüs	8
3.2. Hoiatuse ja erakorralise ettekande analüüs	10
3.3. Ettepanekud	13
4. Juhtumianalüüside sissevaade	16
4.1. Ettepanekud	21
5. TUKO 2025. aasta riskiprofiilid ning koostööpartnerite hinnang koostööle	22
5.1. Riskiprofiilid	22
5.2. TUKO rakendamisele järgnenud rikkumised	24
5.3. Koostööpartnerite hinnang	25
5.3.1. Politsei- ja Piirivalveameti tagasiside	25
5.3.2. Kohalike omavalitsuste tagasiside	31
5.3.3. Ohvriabi tagasiside	37
5.4. Ettepanekud	43
6. Kriminaalhooldusametnike hinnang	44
6.1. Ettepanekud	52
7. Tähelepanekud ja järeldused	54
7.1. Tähelepanekud	54
7.2. Järeldused	54

1. Teenistusvalve iseloomustus

Vastavalt justiitsministri 29.03.2017. a määrusele nr 9 „Vangla teenistusvalve kord“ ja Justiits- ja Digiministeeriumi 2026. aasta tööplaanile korraldas Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond kriminaalhoolduses korralise teenistusvalve, mille käigus hinnati kriminaalhooldustöö kvaliteeti.

Teenistusvalve kontrolltoimingute aluseks võetud periood 01.01.2025. – 31.12.2025.

Teenistusvalve viis läbi Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna taasühiskonnastamise talituse nõunik Mariel Männiste (mariel.manniste@justdigi.ee).

Teenistusvalve läbiviimisesse kaasati turvalise koostöö raamistik (TUKO) koostööpartnerid – kohalikud omavalitsused, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet ja Prokuratuur. Teenistusvalve läbiviimisesse kaasati kriminaalhooldusametnikud, kes vastasid küsimustikule.

1.1. Kontrolltoimingud

1.1.1. Teenistusvalve käigus kontrolliti:

1. rikkumiste sündmuste registreerimise, dokumenteerimise ja menetlemise praktikat Vangiregistris;
2. rikkumistele reageerimise vastavust kehtivatele õigusaktidele, juhenditele ja väljakujunenud praktikale;
3. hoiatuste ja erakorraliste ettekannete rakendamise ning nendele järgnenud tegevuste dokumenteerimist;
4. rikkumistele reageerimise mõju, sealhulgas korduvate rikkumiste esinemist pärast reageerimismeetmete rakendamist;
5. 2025. aastal koostatud juhtumianalüüsides esitatud tähelepanekute, soovitude ja tegevuste elluviimist;
6. juhtumianalüüsides koostamise kvaliteeti ning nende vastavust juhtumikorralduse eesmärkidele;
7. TUKO rakendamise praktikat ning TUKO sihtrühma iseloomustavaid riskinäitajaid;
8. TUKO mõju kriminaalhooldusala rikkumiskäitumisele;
9. koostöö toimimist kriminaalhoolduse peamiste partneritega (PPA, KOV/LOV, Ohvriabi);
10. kriminaalhooldusametnike hinnanguid rikkumistele reageerimise, juhtumikorralduse, TUKO rakendamise ning töökorralduse kohta;
11. kriminaalhoolduse töökorralduse, dokumenteerimise ja juhtumikorralduse ühtsust erinevates piirkondades;
12. kriminaalhoolduse tegevuste vastavust kriminaalhoolduse eesmärkidele ning nende mõju ühiskonna turvalisuse tagamisele.

1.1.2. Kontrolltoimingutena:

1. analüüsiti IT-abi poolt väljastatud 2025. aasta rikkumiste sündmuste andmestikku ning Vangiregistri andmeid;
2. analüüsiti rikkumiste sündmuste, hoiatuste ja erakorraliste ettekannete vahelisi seoseid ning neile järgnenud rikkumiste esinemist;
3. kontrolliti rikkumiste dokumenteerimist ja reageerimistoimingute kajastamist Vangiregistris;
4. analüüsiti 2025. aastal koostatud juhtumianalüüse ning neis esitatud tähelepanekute ja tegevuskavade elluviimist;

5. kontrolliti juhtumianalüüside käigus kavandatud individuaalsete ja süsteemsete tegevuste rakendamist;
6. koostati 2025. aastal TUKO-sse kaasatud kriminaalhooldusaluste riskiprofiil;
7. analüüsiti TUKO rakendamisele eelnenud ja järgnenud rikkumiste esinemist;
8. viidi läbi veebiküsitlus kriminaalhoolduse peamiste koostööpartnerite seas ning analüüsiti saadud tagasisidet;
9. viidi läbi anonüümne veebiküsitlus kriminaalhooldusametnike seas ning analüüsiti saadud vastuseid;
10. kaardistati koostööpartnerite hinnangud TUKO rakendamisele, koostöö toimimisele ja süsteemi arendamise vajadustele;
11. kaardistati kriminaalhooldusametnike hinnangud töökorraldusele, juhtumikorraldusele, rikkumistele reageerimisele, TUKO rakendamisele ning dokumenteerimispraktikale;
12. võrreldi erinevatest allikatest kogutud andmeid ja hinnanguid eesmärgiga tuvastada süsteemseid tugevusi, kitsaskohti ning arenguvajadusi.

2. Üldosa

Kriminaalhoolduse käigus valvatakse kriminaalhooldusaluse käitumise ja temale pandud kohustuste täitmise järele ning soodustatakse tema sotsiaalselt kohanemist eesmärgiga mõjutada teda hoiduma kuritegude toimepanemisest.⁵ Kriminaalhooldustöö korraldamisel lähtutakse õigusaktidest, standardist, Vanglateenistuse strateegilistest eesmärkidest ning väärtustest.

Vanglateenistuse strateegia⁶ kohaselt on kriminaalhooldus oluline panustaja Eesti ühiskonna turvalisemaks muutmisel. Kuna kriminaalhoolduse roll karistussüsteemis on lähiaastail veelgi kasvamas, siis kasvab kriminaalhoolduse vastutus korduvkuritegevuse ärahoidmisel. Tulemusliku taasühiskonnastajana on oluline tõsta juhtumikorralduse kvaliteeti. Juhtumikorralduse kvaliteedi tõstmiseks on vaja teada, kuidas on olukord käesoleval ajal ning seejärel on võimalik parendusi teha.

Juhtumikorralduslik lähenemine kriminaalhoolduses on üldine tööraamistik, keskendudes individuaalsele, inimese vajadustest lähtuvalle lähenemisele ja koostööle, tagamaks kriminaalhooldusaluse taasühiskonnastamine. Juhtumikorralduslikus lähenemisest sõltumata on rikkumistele reageerimise viis üheselt kirja pandud seadusandluses – rikkumise korral peab kriminaalhooldusametnik reageerima rikkumisele hoiatusega või erakorralise ettekandega.

Juhtumikorralduses on oluline roll võrgustikutöös, mis ühendab asutuste vahelise võrgustikutöö kaudu ressursid ja teadmised toetamaks kriminaalhooldusaluse sotsiaalselt kohanemist ning ühiskonna turvalisust. Toimiv võrgustikutöö aitab kaasa süütegude ennetamisele, vähendab koostööpartnerite töökoormust läbi dubleerivate ülesannete vähendamise ning aitab kaasa kriminaalhooldusaluse seaduskuulekale elule.

Juhtumikorralduse võtmeisikuks on kriminaalhooldusametnik, kelle ülesanne on viia läbi kriminaalhooldusaluse riskidest, tugevustest, vajadustest lähtuvalt juhtumikorraldust. Juhtumikorralduse läbiviimisel toetatakse, motiveeritakse ja suunatakse kriminaalhooldusalust, kuid vajaduse korral reageeritakse rikkumistele.

⁵ Kriminaalhooldusseadus.- RT I, 14.03.2025,25.

⁶ Vanglateenistuse strateegia 2025-2029.

3. Rikkumiste sündmuste jätkutegevused

Rikkumiste sündmuste jätkutegevuste analüüsi tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada, et Vangiregistri praegune ülesehitus ja sündmuste sisestamise põhimõtted ei võimalda üheselt eristada rikkumist kajastavaid sündmusi sündmustest, mille eesmärk on üksnes kirjeldada kriminaalhooldusala käitumist, olukorda või muid juhtumikorralduslikult olulisi asjaolusid. Seetõttu võivad sündmuste andmestikus sisalduda nii rikkumised kui ka informatiivse iseloomuga kanded, mis mõjutab andmete võrreldavust, analüüsi täpsust ning reageerimispraktika hindamist. Käesoleva analüüsi koostamisel kontrolliti sündmuste sisu ning hinnati nende vastavust rikkumise tunnustele. Analüüsist jäeti välja kirjed, mille sisu põhjal ei olnud tegemist rikkumisega või mille kajastamine rikkumisena ei vastanud tegelikule olukorrale. Sellest tulenevalt põhinevad analüüsi tulemused korrastatud andmestikul, kuid ilmnenud puudused viitavad vajadusele arendada Vangiregistri lahendusi viisil, mis võimaldaks juba andmete sisestamise etapis üheselt eristada rikkumisi muudest juhtumikorralduslikest sündmustest.

Teenistusvalve käigus ilmnes vajadus hinnata terviklikult sündmuste registreerimise loogikat ning Vangiregistri funktsionaalsusi, et tagada sündmuste üheselt mõistetav liigitamine ja kajastamine. Selgem eristamine toetaks andmekvaliteedi parandamist, võimaldaks koguda täpsemaid juhtimisandmeid ning looks paremad eeldused sisukaks andmeanalüüsiks. Samuti aitaks see vähendada olukordi, kus süsteem käsitleb reageerimist mittenõudvaid sündmusi reageerimata rikkumistena või moonutab statistilist ülevaadet rikkumiste tegelikust mahust.

3.1. Sündmuste analüüs

2025. aastal oli sündmuse liike, mis sisestati Vangiregistrisse (edaspidi KIR) kokku 5804. Registreeriti 4174 unikaalset sündmust. See tähendab, et keskmiselt sisaldas üks sündmus 1,39 rikkumist.

Sündmuste koosseis rikkumiste arvu järgi:

- 2952 sündmust (70,7%) sisaldas 1 rikkumist
- 1047 sündmust (25,1%) sisaldas 2 rikkumist
- 54 sündmust (1,3%) sisaldas 3 rikkumist
- 84 sündmust (2,0%) sisaldas 4 rikkumist
- 37 sündmust sisaldas 5 või enam rikkumist

Valdav enamus sündmusi on üksik- või kahe rikkumisega sündmused. Rohkem kui kahe rikkumisega sündmused moodustavad alla 5% kõigist sündmustest.

Aluse liik	Sündmusi	Osakaal
Käitumiskontroll	3048	73,0%
Üldkasulik töö	1120	26,8%
Sõltuvusravi	30	0,7%
Elektrooniline valve	10	0,2%

Sündmuste registreerimine toimub peamise käitumiskontrolli aluse liigiga – ligi kolm neljandikku. Üldkasuliku töö sündmused moodustavad umbes veerandi. Sõltuvusravi ja elektroonilise valve (vahistamine, lühiajaline vangistus) juhtumid on marginaalse osakaaluga.

Analüüsitud sündmustest moodustasid suurima osa alkoholi tarvitamisega seotud rikkumised (1088 sündmust; 26,1%) ning registreerimisele mitte ilmunise juhtumid (1068 sündmust; 25,6%). Kolmandal kohal olid narkootikumide tarvitamisega seotud rikkumised (533 sündmust; 12,8%). Üldkasuliku tööga seotud rikkumistest esines sagedamini ÜKT ajakavast mitte kinnipidamist (255 sündmust) ning ÜKT-st kõrvalehoidmist (164 sündmust). Nimetatud viis sündmuse liiki moodustasid kokku ligikaudu 74% kõigist 2025. aastal registreeritud sündmustest.

KIR-i andmete kontrollimisel tuvastati 43 kinnitamata (ainult salvestatud) sündmust, mis moodustas 1,03% kõigist sündmustest. Kinnitatud sündmusi oli 4131 ehk 98,97% sündmustest.

Aluse liik	Kinnitatud	Kinnitamata
Käitumiskontroll	3028	20
Üldkasulik töö	1096	24
Sõltuvusravi	30	0
Elektrooniline valve	10	0

Sündmuste registreerimise kvaliteet on väga kõrge, kinnitamata sündmusi on vaid ligikaudu 1%.

Sündmustele reageerimisega seonduvalt jäetud välja aluse liik KrMS üldkasulik töö ning sündmuse liik „kuriteo tunnustega teo toimepanek kriminaalhooldusala poolt“. Analüüsi jäi 3847 sündmust, millele reageerimisi analüüsiti.

Sündmustele reageerimine	Tulemus	Osakaal
Reageeritud sündmus	2468	64,2%
Reageerimata sündmus	1379	35,8%

Reageerimata sündmuste hulgas esineb ka sündmusi, mis hilisemal kontrollil ei osutunud rikkumisteks. Näiteks elektroonilise valve juhtumite puhul tuvastati kaks sündmust (eriteatega seonduvalt koostatud), mille kontrollimisel selgus, et kriminaalhooldusala rikkumist toime ei pannud. Samas tuvastati kolm sündmust, mille puhul puudus reaktsioon nii sündmusele kui ka rikkumisele.

See viitab vajadusele täiendada KIR-i sündmuste haldamise loogikat. Süsteemis peaks olema võimalik eristada rikkumiseks mitteloetud sündmusi reageerimata sündmustest. Lisaks võiks olla võimalik siduda mitu sama juhtumiga seotud sündmust ühe hoiatusega, sarnaselt erakorralise ettekande sidumisele mitme sündmusega. Näiteks peaks kolme sama rikkumisega seotud sündmuse korral olema võimalik need koondada ühe hoiatuse alla.

Peamise kasutegurina tagaks lahendus andmekogu parema kvaliteedi ja usaldusväärsuse. Lisaks võimaldaks see saada jooksvalt täpsema ülevaate kriminaalhooldusala sündmustest, eristades rikkumisi informatiivsetest sündmustest. See omakorda võimaldaks suunata tähelepanu ja ressursid rikkumiste ennetamisele ning neile reageerimisele, vähendades ebaolulise teabe mõju juhtumikorralduse ja analüüside kvaliteedile.

Reageerimisviiside kasutamine sündmuste lõikes:

Reageerimisviis	Sündmuste arv	Osakaal kõigist sündmustest
KK hoiatus	1198	31,2%
Erakorraline ettekanne	1086	28,2%
ÜKT hoiatus	218	5,7%

34 sündmuse puhul kasutati sama sündmuse raames rohkem kui ühte reageerimisviisi.

Kõige sagedasemad kombinatsioonid:

- KK hoiatus + erakorraline ettekanne – 26 sündmust
- ÜKT hoiatus + erakorraline ettekanne – 6 sündmus
- KK hoiatus + ÜKT hoiatus – 2 sündmust

Reageerimisviiside mõju hindamisel kontrolliti, kas pärast rikkumisele reageerimist registreeriti sama kriminaalhooldusala suhtes kuue kuu jooksul uus rikkumissündmus. Arvesse võeti ainult pärast reageerimist registreeritud uusi sündmusi. Analüüs on sündmusepõhine, mistõttu võib sama kriminaalhooldusala tulemustes esineda mitmel korral, kui tema suhtes registreeriti vaatlusalusel perioodil rohkem kui üks rikkumissündmus.

Näitaja	Arv
Reageeritud sündmusi kokku	2468
Neile järgnes uus rikkumise sündmus 6 kuu jooksul	1025
Uut rikkumise sündmust ei järgnenud	1443
Korduvrikkumise osakaal	41,5%
Korduvrikkumiseta osakaal	58,5%

Andmestiku põhjal järgnes 41,5%-le reageeritud sündmustest sama isiku uus rikkumise sündmus kuue kuu jooksul pärast reageerimist. 58,5% juhtudest ei registreeritud isikule järgmise kuue kuu jooksul uut rikkumise sündmust.

Reageerimisviis	Reageeritud sündmusi	Uus rikkumine 6 kuu jooksul	Osakaal
KK hoiatus	1198	511	42,7%
Erakorraline ettekanne	1086	455	41,9%
ÜKT hoiatus	218	86	39,4%

Andmestik ei näita, et üks reageerimisviis oleks korduvrikkumiste ennetamisel oluliselt tulemuslikum kui teine. Kõigi kolme reageerimisviisi puhul jäi kuue kuu korduvrikkumiste osakaal ligikaudu 40% juurde.

Kuue kuu jooksul pärast reageerimist registreeritud uutest rikkumistest moodustasid valdava osa alkoholi tarvitamisega seotud rikkumised (32,2%), registreerimisele mitte ilmumine (23,4%) ning narkootikumide tarvitamisega seotud rikkumised (11,9%). Nimetatud kolm rikkumisliski moodustasid kokku 67,5% kõigist reageerimisele järgnenud uutest sündmustest.

3.2. Hoiatuse ja erakorralise ettekande analüüs

2025. aasta kinnitati kokku 1646 hoiatust. Kokku moodustasid kõik käitumiskontrolliga seotud alused (käitumiskontroll, käitumiskontroll vanglast, šokivangistus, mõjutusvahend ja karistusjärgne käitumiskontroll) 1188 hoiatust ehk 72,2% kõigist 2025. aastal kinnitatud hoiatustest. See näitab, et valdav osa hoiatustest on seotud just käitumiskontrolli meetmete täitmise jälgimisega, samas kui üldkasuliku tööga seotud hoiatused moodustavad ligikaudu veerandi kõigist juhtumitest.

Alus	Hoiatuste arv
Käitumiskontroll	575
KarS üldkasulik töö	399
Käitumiskontroll (vanglast)	296
Käitumiskontroll (šokivangistus)	258
Väärteo üldkasulik töö	52
Käitumiskontroll (mõjutusvahend)	48

Käitumiskontroll (karistusjärgne)	11
KrMS üldkasulik töö	4
KarS sõltuvusravi	3

Analüüs näitab, et hoiatused ei jagune ühtlaselt kõigi kriminaalhooldusaluste vahel. 1646 hoiatusest puudutasid need kokku 1133 erinevat kriminaalhooldusalust. Neist 705 kriminaalhooldusalusele tehti aasta jooksul üks hoiatus, samas kui 428 kriminaalhooldusalusele tehti kaks või enam hoiatust. Korduvate hoiatustega isikud moodustasid 37,8% kõigist hoiatuse saanud isikutest, kuid nende suhtes tehti kokku 941 hoiatust ehk 57,2% kõigist 2025. aastal kinnitatud hoiatustest. See näitab, et enam kui pooled hoiatustest olid seotud korduvate rikkumistega ning märkimisväärne osa järelevalveprobleemidest on koondunud suhteliselt väikese hulga kriminaalhooldusaluste juurde

Korduvate hoiatuste seas paistavad silma mõned kriminaalhooldusalused, kelle suhtes rakendati hoiatusi korduvalt. Kõige enam hoiatusi sai neli kriminaalhooldusalust, kellele tehti 4 hoiatust. Veel 50 kriminaalhooldusalusele tehti 3 hoiatust ja 374 isikule 2 hoiatust. See näitab, et kuigi enamik korduvaid juhtumeid piirdub kahe hoiatusega, esineb ka väiksem grupp isikuid, kelle puhul rikkumised või probleemid korduvad oluliselt sagedamini.

Osakond	Hoiatuste arv
Ida-Harju kriminaalhooldusosakond	4
Viru kriminaalhooldusosakond	4
Tartu kriminaalhooldusosakond	4
Tartu kriminaalhooldusosakond	4

2025. aasta andmed näitavad, et hoiatus ei pruugi olla kõigi kriminaalhooldusaluste puhul piisavalt mõjus meede rikkumiste ennetamiseks. Kuigi enamikule isikutele tehti üks hoiatus, sai 428 isikut aasta jooksul kaks või enam hoiatust ning nende isikutega oli seotud üle poole kõigist tehtud hoiatustest. See viitab vajadusele hinnata, kas korduvate rikkumiste korral on põhjendatud senine reageerimine, kuna samalaadse meetme korduv rakendamine ei ole hulgal juhtudel toonud kaasa soovitud käitumise muutust.

2025. aastal kinnitati kokku 1080 erakorralist ettekannet. Enim koostati neid väärteo üldkasuliku töö alusel, mille puhul kinnitati 294 ettekannet ehk 27,2% kõigist erakorralistest ettekannetest. Järgnesid käitumiskontroll 255 ettekandega (23,6%), käitumiskontroll (vanglast) 167 ettekandega (15,5%) ning KarS üldkasulik töö 156 ettekandega (14,4%).

Alus	Erakorraliste ettekannete arv
Väärteo üldkasulik töö	294
Käitumiskontroll	255
Käitumiskontroll (vanglast)	167
KarS üldkasulik töö	156
Käitumiskontroll (šokivangistus)	116
KrMS üldkasulik töö	64
Käitumiskontroll (mõjutusvahend)	23
KarS sõltuvusravi	3
Käitumiskontroll (karistusjärgne)	1
Elektrooniline valve (lühiajaline vangistus)	1

Kõik käitumiskontrolliga seotud alused kokku (käitumiskontroll, käitumiskontroll vanglast, käitumiskontroll šokivangistuse puhul, mõjutusvahend ja karistusjärgne käitumiskontroll) moodustasid 562 erakorralist ettekannet ehk ligikaudu 52% kõigist 2025. aastal kinnitatud erakorralistest ettekannetest. See näitab, et üle poole erakorralistest ettekannetest on seotud käitumiskontrolli tingimuste rikkumise või kohustuste rikkumistega.

1080 erakorralist ettekannet puudutasid kokku 829 erinevat kriminaalhooldusalust. Suurem osa isikutest (662 ehk 79,8%) sai aasta jooksul ühe erakorralise ettekande. 167 kriminaalhooldusaluse suhtes koostati kaks või enam erakorralist ettekannet. Need 167 isikut olid seotud kokku 418 erakorralise ettekandega ehk 38,7% kõigist 2025. aastal kinnitatud erakorralistest ettekannetest. See näitab taaskord, et märkimisväärne osa probleemidest koondub suhteliselt väikese hulga isikute juurde sarnaselt hoiatustele.

Korduvate erakorraliste ettekannete jaotus:

- 118 isikule koostati 2 erakorralist ettekannet;
- 28 isikule koostati 3 erakorralist ettekannet;
- 12 isikule koostati 4 erakorralist ettekannet;
- 4 isikule koostati 5 erakorralist ettekannet;
- 5 isikule koostati 6 erakorralist ettekannet.

21 kriminaalhooldusaluse suhtes koostati vähemalt neli erakorralist ettekannet ning nad olid seotud 98 erakorralise ettekandega, mis moodustab 9,1% kõigist 2025. aastal kinnitatud erakorralistest ettekannetest.

Väärteo üldkasulik töö alusega oli seotud 294 erakorralist ettekannet, mis puudutasid 185 isikut. Suurem osa isikutest (122 ehk 65,9%) sai aasta jooksul ühe erakorralise ettekande. 63 isiku suhtes koostati kaks või enam erakorralist ettekannet. Need 63 isikut olid seotud kokku 172 erakorralise ettekandega ehk 58,5% kõigist VÜKT-ga seotud erakorralistest ettekannetest. See viitab sellele, et korduvad erakorralised ettekanded koonduvad suhteliselt sageli väärteo üldkasuliku töö alustel kriminaalhooldusel olevate isikute hulka.

Kinnitatud erakorraliste ettekannete tulemuste analüüsist selgus, et 53-le puudub erakorraliste ettekannete tulemus, 1027-le erakorralisele ettekandele on tulemus. Eeltoodu võib olla tingitud, et erakorralise ettekandele ei ole lahendit tehtud või tulemus on jäänud KIR-i sisestamata.

2025. aastal registreeriti KIR-is kokku 1199 erakorralise ettekande tulemust. Analüüs näitab, et enamasti lõppesid erakorralised ettekanded karistuse täitmisele pööramise, täiendavate kohustuste määramise või üldkasuliku töö tähtaja pikendamisega.

Tulemus	Arv	Osakaal
Pöörata karistus täitmisele	264	24,4%
Määrata täiendavaid kohustusi	220	20,4%
Pikendada ÜKT tähtaega	185	17,1%
Kergendada kohustusi	114	10,6%
Jätta erakorraline ettekanne rahuldamata	103	9,5%
Lühendada aluse tähtaega	78	7,2%
Pikendada aluse tähtaega	64	5,9%
Muu ettepanek	57	5,3%
Tühistada kohustusi	42	3,9%
Uuendada kriminaalmenetlust	30	2,8%
Vabastada alusest	30	2,8%
Peatada alus	4	0,4%
Muuta ÜKT kohustust	4	0,4%
Muuta alaealise mõjutusvahendi liiki	3	0,3%
Kuulutada isik tagaotsitavaks	1	0,1%

Erakorraliste ettekannete tulemuste analüüs näitab, et kõige sagedamini lõppes menetlus karistuse täitmisele pööramisega (264 juhtumit), mis moodustas ligi veerandi kõigist tehtud otsustest. Samal ajal

kasutati sageli ka täiendavate kohustuste määramist (220 juhtumit) ning üldkasuliku töö tähtaja pikendamist (185 juhtumit). Tähelepanuväärne on, et 103 juhul ehk ligi kümnendikul juhtudest jäeti erakorraline ettekanne rahuldamata. Kohustuste muutmise seotud otsused (täiendavate kohustuste määramine, kohustuste kergendamine ja tühistamine) moodustasid kokku 376 juhtumit ehk ligikaudu 35% kõigist tulemustest. See näitab, et erakorraliste ettekannete menetlemisel kasutatakse nii rangemaid sekkumisi, sealhulgas karistuse täitmisele pööramist, kui ka paindlikumaid meetmeid kriminaalhooldusala kohustuste kohandamiseks.

Analüüsid kohustuste sisu, nähtub, et enim keskendutakse käitumise muutmisele, ravile suunamisele ning sõltuvusprobleemidega seotud piirangutele.

Erakorraliste ettekannete peamine eesmärk on reageerida kriminaalhooldusala kontrollnõuete või kohustuste rikkumisele. Enam kui pooltel juhtudel rakendati rangemaid meetmeid – kas pöörati karistus täitmisele, määrati täiendavaid kohustusi või pikendati üldkasuliku töö tähtaega. Samas näitab märkimisväärne täiendavate kohustuste osakaal, et kohtud ja kriminaalhooldus eelistavad paljudel juhtudel enne rangemate sanktsioonide rakendamist kasutada käitumist mõjutavaid ja toetavaid meetmeid nagu ravi, sotsiaalprogrammid või muud individuaalsed kohustused.

3.3. Ettepanekud

Ettepanek: toetada rikkumiste juhendi, kvaliteedi seire ja toe raamistiku ning uuendatava kriminaalhoolduse standardi järjepidevat rakendamist, et tagada rikkumiste tuvastamise ja neile reageerimise põhimõtete ühtlane mõistmine ning rakendamine kõikides piirkondades.

Vastutaja: kriminaalhooldus

Kaasatud: Justiits- ja Digiministeerium

Tähtaeg: 01.06.2027

Mõõdik:

- kriminaalhoolduse standard on uuendatud;
- rikkumiste tuvastamise ja reageerimise põhimõtted on tutvustatud ning neid rakendatakse.

Ettepanek: jätkata ametnike toetamist õpiampsude ja individuaalse tagasiside kaudu, käsitledes rikkumiste tuvastamise, hindamise ja reageerimise põhimõtteid, õiguslikke aluseid ning praktikas esinevaid küsimusi.

Vastutaja: kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.01.2027 pidev tegevus

Mõõdik:

- rikkumistele reageerimise teemalisi õpiampse või individuaalseid tagasisidesid viiakse läbi regulaarselt;
- kvaliteedi seire käigus tuvastatud tähelepanekuid jagatakse kriminaalhooldusametnikega;
- järgmises ametnike küsitluses on paranenud hinnang praktika ühtsusele.

Ettepanek: suurendada taastava õiguse põhimõtete kasutamist rikkumistele reageerimisel.

Vastutaja: kriminaalhooldus

Tähtaeg: 31.12.2027

Mõõdik:

- koostatud on taastava õiguse kasutamist toetavad juhised või materjalid;
- teema on käsitletud ametnike koolitustel;
- ametnikud on saanud juhised taastava õiguse elementide rakendamiseks rikkumiste käsitlemisel.

Ettepanek: luua KIR-i võimalus eristada sündmusi, mis ei kujuta endast rikkumist.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: KIR arendusmeeskond, kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.12.2027

Mõõdik:

- KIR-i on loodud vastav funktsionaalsus.

Ettepanek: arendada funktsionaalsusi, mis võimaldavad paremini siduda rikkumisi, hoiatusi ja muid reageerimistoiminguid.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: KIR arendusmeeskond, kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.12.2027

Mõõdik:

- loodud on võimalus seostada sündmused vastavate reageerimistoimingutega;
- süsteemist on võimalik saada automaatseid ülevaateid rikkumise ja reageeringu seostest.

Ettepanek: võimaldada kvaliteedinäitajate jälgimist piirkonna, esinduse ja ametniku lõikes.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: KIR arendusmeeskond, kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.03.2028

Mõõdik:

- kvaliteedinäitajate ülevaated on loodud;
- juhid saavad kvaliteedinäitajaid regulaarselt jälgida;
- kvaliteediandmeid kasutatakse juhtimisinfona.

Ettepanek: arendada Vangiregistris automaatseid meeldetuletusi ja tööülesandeid, mis toetavad õigeaegset reageerimist.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: KIR arendusmeeskond, kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.03.2028

Möödik:

- loodud on automaatsed teavitused reageerimist vajavate sündmuste kohta;
- süsteem tuvastab tähtaja ületanud sündmused.

Ettepanek: luua kvaliteedijuhtimist toetavad automaatsed väljavõtted ja teavitused.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: KIR arendusmeeskond, kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.03.2028

Möödik:

- loodud automaatsed kvaliteediraportid;
- raportid sisaldavad vähemalt tähtaja ületanud riskihindamisi ja reageerimata sündmusi;
- raportid saadetakse regulaarselt automaatselt;
- võimalik jälgida kvaliteedinäitajaid piirkondade ja ametnike lõikes.

4. Juhtumianalüüside sissevaade

Sissevaade hõlmab 2025. aastal koostatud juhtumikorralduslike analüüsi, mille koostamise aluseks on kriminaalhooldusala seotud rasked või erakorralised juhtumid. Juhtumikorralduslik analüüs koostatakse juhul, kui kriminaalhooldusala on toime pannud või teda kahtlustatakse isikuvastases kuriteos, kui kriminaalhooldusala on surnud ebalooslikult surma (sealhulgas suitsiidi või üledoosi tagajärjel) või kui kriminaalhooldusala on rünnanud ametnikku. Juhtumianalüüsi eesmärk ei ole hinnata kriminaalhooldusala süüd, vaid analüüsida juhtumikorraldust ning hinnata, kas kriminaalhoolduse käigus on riskid õigeaegselt märgatud, asjakohased tegevused planeeritud ja vajalikud sekkumised ellu viidud.

Juhtumikorralduslikud analüüsid koostab vanemkriminaalhooldusametnik-metoodik 15 tööpäeva jooksul pärast juhtumist teadaaamist. Analüüsi fookuses on senine juhtumikorraldus, riskide hindamine, kriminaalhooldusala tehtud töö, juhtumikorraldaja tegevus ning vajadusel ettepanekud juhtumikorralduse ja kriminaalhooldustöö parandamiseks. Analüüside eesmärk on toetada juhtumikorraldaja professionaalset arengut, tuua esile head praktikad, märgata võimalikke puudujääke ning teha ettepanekuid nende kõrvaldamiseks.

2025. aastal koostatud analüüsid käsitlesid kokku 19 kriminaalhooldusala seotud juhtumit, mille hulgas esines tapmisi, tapmiskatseid, vägistamisi, tahtevastaseid sugulise iseloomuga tegusid, raske tervisekahjustuse tekitamisi, ametniku ründamist ning ebalooslikult surmajuhumeid. Tegemist on juhtumitega, mille puhul on oluline hinnata, kas kriminaalhoolduse käigus ilmnunud riskid olid varakult märgatud, kas juhtumikorraldus vastas kriminaalhooldusala riskidele ja vajadustele ning kas juhtumianalüüsi käigus tehtud ettepanekud realiseerusid hilisemas töös.

Juhtumianalüüsi alus	Arv
Ebaloomulik surm (sh üledoos)	5
Raske tervisekahjustuse tekitamine	4
Tapmine / mõrv	3
Tapmiskatse	2
Vägistamine	2
Ametniku ründamine	1
Tahtevastane sugulise iseloomuga tegu	1
Alaealiselt seksi ostmise	1

Juhtumianalüüside koostamise eesmärk – hinnata juhtumikorralduse kvaliteeti, toetada juhtumikorraldajat ning teha ettepanekuid töö parandamiseks – oli üldjuhul täidetud. Kõigis analüüsides olid juhtumite asjaolud kirjeldatud ning hinnatud riskitegureid, juhtumikorralduse käiku ja kriminaalhooldusametniku tegevust. Juhtumianalüüsid võimaldasid saada ülevaate juhtumitest ning tuvastada juhtumikorralduse tugevusi ja arenguvajadusi. Juhtumianalüüside koostamise alused ja eesmärgid on kooskõlas juhtumikorraldusliku töö analüüsimise juhendiga.

Analüüsides ilmnes, et juhtumikorraldajad olid juhtumitega tegelenud aktiivselt, võttes arvesse aega, mil inimene kriminaalhoolduses arvel olnud. Kõige sagedamini käsitleti riskikäitumist, sõltuvusprobleeme, vaimse tervise küsimusi, elukorralduslike raskusi ning koostööd erinevate võrgustikupartneritega.

Juhtumikorraldajale suunatud tegevuste osas ilmnes, et tagasisidet ja soovitusi anti peamiselt riskide parema hindamise, võrgustikutöö tõhustamise, dokumenteerimise kvaliteedi parandamise ning riskipõhiste sekkumiste planeerimise kohta.

Juhtumikorralduse analüüsis välja toodud tegevused juhtumikorraldajaga ning kriminaalhooldustöö tõhustamiseks tehtud ettepanekud:

Juhtumianalüüsi alus	Tegevused juhtumikorraldajaga	Kriminaalhooldustöö ettepanekud	tõhustamise
Ametniku ründamine	- juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - juhtumikorraldajaga; - kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, metoodik, juhataja); - supervisioon; - toetus avalduse tegemiseks	- kodukülastuse ajal enda ohutuse tagamine, kodukülastusega seonduva üle rääkimine; - sihtrühmaga (vähenenud vaimsete võimetega) tegelemise eripärade teadlikkuse tõstmine	
Vägistamine	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	viide kinnitatud standardile, mis annab selge juhise juhtumite üleandmisele, mida saab praktikas kasutada	
Ebaloomulik surm	- juhtumiarutelu, kus sai tuge kolleegidelt; - juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, metoodik, juhataja); - supervisioon	meeldetuletus kõikidele võimalusest keerulistes juhtumites teha juhtumikorraldust kahe juhtumikorraldajaga	
Raske tervisekahjustuse tekitamine	- juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, metoodik, juhataja)		
Ebaloomulik surm	- võimalus rääkida kolleegidega; - kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, metoodik, juhataja)	oskused, kuidas teha esmast kriisinõustamist	
Raske tervisekahjustuse tekitamine	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	kuidas luua esimesest kohtumisest alates koostöösuhet, mis aitavad vastupanuga toime tulla – kooolitus/praktiline töötuba	
Alaealiselt seksi ostmise	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	- kriminaalhoolduse väline supervisiooni erialaspetsialist; - psühholoog kriminaalhoolduses, kelle poole võimalik kriminaalhooldusaluseid saata; - järjepidevad kooisioonid, teabepäevad, kooolitused,	

		supervisioonide läbiviimine erialaspetsialistide poolt
Mõrv	- juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - soovitatud pöörduda supervisiooni; - arutelu päevikukannetest	- käitumiskontrollita kriminaalhooldusalused, kes alaealised ning ilma toetavate perekondlike suhetega, intensiivsem sisulisem sekkumine; - ettepanek KIR arenduseks, kui prokuratuuri poolt määratud vaid sotsiaalprogramm
Mõrv	- juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - soovitatud pöörduda supervisiooni; - arutelu päevikukannetest	- käitumiskontrollita kriminaalhooldusalused, kes alaealised ning ilma toetavate perekondlike suhetega, intensiivsem sisulisem sekkumine; - ettepanek KIR arenduseks, kui prokuratuuri poolt määratud vaid sotsiaalprogramm
Ebaloomulik surm	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	
Vägistamine	- juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; - pakutud tuge ja toetust; - tuletatud meelde, et töökoormuse või keeruliste juhtumikorraldustega seoses võib pöörduda osakonnajuhataja poole, et lahendusi leida; - võimalus osaleda õpiampsudes, õpitubades, seminaridel, koolitustel	- JUKA tööjuhises lähenemiskeelu rikkumisele reageerimise tegevused; - tööks seksuaalkurjategijatega vaja konsultanti, kellega juhtumeid arutada; - regulaarsed koolitused, infopäevad, supervisioonid
Tapmine	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	
Ebaloomulik surm	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	- võiks olla kriisipsühhiaater, kuhu inimesed saaksid pöörduda; - temaatilised koolitused/infopäevad
Tahtevastane sugulise iseloomuga tegu	juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	- tööks seksuaalkurjategijatega vaja konsultanti, kellega juhtumeid arutada; - regulaarsed koolitused, infopäevad, supervisioonid

Raske tervisekahjustuse tekitamine, kriminaalhooldusala surm	▪ kriisinõustamine; ▪ anti võimalus võtta aega ning olukorraga toime tulla; ▪ kahel korral kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, meetodik, juhataja); ▪ vestlus päevikukannetest	▪ lähisuhtevägivalla kriisilukordade ära tundmise oskus; ▪ kuidas kriisis tegutseda (kriisiplaan); ▪ kriisinõustamine (kriminaalhooldusala usega, kannatanuga); ▪ kriisilukord ning koostööpartnerid; ▪ ühised kokkulepped, kuidas toimitakse, kui juhtumikorraldaja kontorist eemal
Tapmiskatse	▪ kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, meetodik, juhataja); ▪ juhtumikorraldajat julgustatud TUKOt rakendada; ▪ vestlus päevikukannetest	
Tapmiskatse	▪ juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	
Raske tervisekahjustuse tekitamine	▪ juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside; ▪ kolmepoolne arutus (juhtumikorraldaja, meetodik, juhataja); ▪ juhtumikorraldajat julgustatud TUKOt rakendada; ▪ vestlus päevikukannetest, riskihindamisest ning rikkumistele reageerimisest (toeks standard)	▪ sõltuvusravi võimalused; ▪ kohustuse parem sõnastamine
Üledoos	▪ juhtumikorraldajaga vesteldud ning antud tagasiside	▪ juhtumikorraldajatele üle rääkida, et kriminaalhooldusala usega suheldes tuleb tunda rohkem huvi – kuidas läinud, kuidas läheb, kas esineb muresid, kas toimunud mõjutav sündmus jne

Enamik ettepanekuid olid juhtumipõhised ja keskendusid konkreetsete olukordade lahendamisele. Süsteemseid ettepanekuid kriminaalhoolduse, meetodika või organisatsiooni tasandil esines vähe.

Juhtumikorraldajale planeeritud tegevused olid ellu viidud. Kõige sagedamini rakendatud tegevusteks olid juhtumikorraldajaga tagasisidevestluste läbiviimine, kolmepoolsed arutelud juhtumikorraldaja,

metoodiku ja osakonnajuhataja vahel, supervisiooni võimaldamine ning juhtumiarutelud kolleegidega. Mitmel juhul pakuti juhtumikorraldajale täiendavat tuge keeruliste juhtumite lahendamisel ning juhti tähelepanu riskihindamisele, dokumenteerimisele või võrgustikutööle.

Kriminaalhooldustööd on järjepidevalt toetatud koolituste, infopäevade, infotundide, õpiampsude ja seminaride kaudu. Vanemkriminaalhooldusametnikud-metoodikud on tõstatanud teemasid, mis on juhtumianalüüsides korduvalt esile kerkinud, näiteks kodukülastuste läbiviimine, standardi nõuete meeldetuletamine, koostöösuhete loomine ja hoidmine, sisulisema sekkumise rakendamine noortega töötamisel ning suurema huvi tundmine kriminaalhoolduse käekäigu vastu.

Kriminaalhooldusametnike toetuseks on uuendatud ja täiendatud materjale, sealhulgas vahetu ohu hindamise juhised kriisilukordades, rikkumistele reageerimise põhimõtted ning soovitusel lähenemiskeelu juhtumite käsitlemiseks.

Erinevate sihtrühmadega töötamiseks on toimunud mitmeid arendustegevusi, kuid edaspidi võiks rohkem tähelepanu pöörata vähenenud vaimsete võimetega kriminaalhooldusalustega töötamisele ning seksuaalkuritegusid toime pannud kriminaalhooldusaluste käsitlemisele. Samuti vajab täiendamist teadmistepagas suitsiidikäitumise, kriisireageerimise ja kriisinõustamise valdkonnas.

Mitmes ettepanekus viidati vajadusele erialaspetsialistide järele, kelle juurde oleks võimalik kriminaalhooldusaluseid suunata või kellega kriminaalhooldusametnikud saaksid teha tihedamat koostööd. Eriti rõhutati seda vajadust seksuaalkuritegusid toime pannud isikute puhul. Samas on kriminaalhoolduses lähtutud põhimõttest, et kriminaalhooldusalused saavad vajalikku abi samadel alustel nagu teised ühiskonnaliikmed, näiteks psühholoogi või psühhiaatri teenuse kaudu.

Koostööpartneritega suhete loomine ja arendamine toimub kriminaalhoolduses järjepidevalt erinevate koostöökohtumiste kaudu. Samuti on võimalik koostööpartnerite kaasamise abil suurendada kriminaalhooldusametnike teadmisi, kutsudes valdkonna spetsialiste kogemusi ja teadmisi jagama. Näiteks võiks ohvriabi esindajad käsitleda kannatanute kriisinõustamist ning lähisuhtevägivalla kriisilukordade äratundmist ja neile reageerimist.

Ettepanekut, mis puudutas KIR-i arendamist, ei ole võimalik ellu viia, kuna kriminaalhooldusseaduse kohaselt ei käsitleta sellises olukorras isikut kriminaalhooldusalusena. Seetõttu puudub õiguslik alus vastava kande või funktsionaalsuse lisamiseks KIR-i.

Juhtumikorralduse analüüse läbi töötades ilmnes vajadus juhtumikorraldusliku töö analüüsi metoodika ülevaatamiseks ja parendamiseks. Praegusel kujul on analüüsid valdavalt kirjeldavad ning keskenduvad juhtumi asjaolude, riskide ja senise juhtumikorralduse kirjeldamisele. Kuigi analüüsid annavad põhjaliku ülevaate juhtumist ja juhtumikorraldaja tegevusest, ei võimalda need sageli kiiresti ja üheselt hinnata, kas juhtumikorraldus vastas kehtivatele nõuetele, standardile ja töökorralduslikele ootustele. Juhtumikorralduse kvaliteedile hinnangu andmiseks tuleb sageli läbi viia täiendav analüüs, võrreldes juhtumikorralduse tegevusi kriminaalhoolduse standardis sätestatud nõuetega.

Eeltoodust tulenevalt on põhjendatud juhtumikorraldusliku töö analüüsi vormi ja metoodika täiendamine koostöös kriminaalhooldusega. Analüüs peaks andma lühidalt ja selgelt vastuse põhiküsimusele, kas juhtumikorraldus vastab nõuetele või mitte. Juhul kui nõuetele vastavust ei ole võimalik tuvastada või esineb puudusi, tuleks analüüsis need välja tuua konkreetselt ja struktureeritult. Näiteks võiks analüüsis selgelt kajastuda, kui rikkumistele ei ole reageeritud, kontrollnõuete või kohustuste täitmist ei ole kontrollitud, riskihindamine on koostatud hilinemisega või jäetud koostamata, KIR päevikukanded ei ole ajakohased või juhtumikorralduse tegevused ei ole piisavalt dokumenteeritud.

Lisaks võiks analüüsi lõppu jääda lühike kokkuvõte juhtumikorraldaja tegevusest, tuues välja ka positiivsed praktikad ja täiendavad tegevused, mida juhtumikorraldaja on juhtumi lahendamisel rakendanud. Selline lähenemine aitaks tasakaalustada puuduste väljatoomist ning võimaldaks paremini esile tõsta head juhtumikorraldust, mis on ka juhtumianalüüsides üks eesmärke.

Samuti vajab ülevaatamist juhtumianalüüside koostamise ajaraamistik. Juhtumikorraldajate tagasisidest ilmnes, et praegune analüüsi koostamise ja tagasiside andmise protsess võib olla ajamahukas ning tekitada täiendavat töökoormust ja pinget. Seetõttu tuleks hinnata, kas olemasolev tähtaeg toetab piisavalt juhtumianalüüsi eesmärki – anda juhtumikorraldajale õigeaegset tagasisidet ja tuge –, või oleks otstarbekas muuta protsessi paindlikumaks ja rohkem juhtumikorralduse arengut toetavaks. Eesmärk peaks olema, et juhtumianalüüs ei kujuneks üksnes tagantjärele tehtavaks hinnanguks, vaid toimiks praktilise tööriistana, mis aitab õigeaegselt märgata arenguvajadusi, toetada juhtumikorraldajat ning parandada kriminaalhooldustöö kvaliteeti tervikuna.

4.1. Ettepanekud

Ettepanek: vaadata terviklikult üle juhtumianalüüside protsess ja metoodika eesmärgiga tagada juhtumikorralduse kvaliteedi järjepidev hindamine, nõuetele vastavuse seire ning ametnikele arendava ja ühtse tagasiside andmine.

Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

Kaasatud: kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.06.2027

Mõõdik:

- juhtumianalüüside juhend ja vorm on uuendatud;
- juhtumianalüüsid sisaldavad hinnangut juhtumikorralduse nõuetele vastavuse kohta;
- ametnikele on tutvustatud uuendatud metoodikat ja tagasiside põhimõtteid;
- juhtumianalüüsides on võimalik saada ülevaade normide ja standardi nõuete täitmisest analüüsitud juhtumi lõikes.

Ettepanek: koguda ja analüüsida regulaarselt juhtumianalüüsides tulenevaid tähelepanekuid, et tuvastada korduvaid probleeme ning planeerida nende põhjal arendustegevusi.

Vastutaja: kriminaalhooldus

Tähtaeg: alates 01.01.2027 pidev tegevus

Mõõdik:

- vähemalt üks koondülevaade juhtumianalüüside tähelepanekutest on aastas koostatud;
- koostatud on ülevaade korduvatest probleemidest ja arenguvajadustest;
- juhtumianalüüside käigus tuvastatud peamiste tähelepanekute, probleemkohtade ja arenguvajaduste põhjal on algatatud või ellu viidud vähemalt üks parendustegevus.

5. TUKO 2025. aasta riskiprofiilid ning koostööpartnerite hinnang koostööle

Turvalise koostöö raamistik (TUKO) on asutuste vaheline koostöövorm, eesmärgiga vähendada korduvkuritegevuse riske ning tõsta ja toetada kriminaalhooldusaluste ja vanglast vabanevate isikute sotsiaalset kohanemist.

5.1. Riskiprofiilid

Kuni 2026. aasta märtsini jagati juhtumid kolme riskitaseme kategooriasse: punane (kõrge risk), kollane (keskmine risk) ja roheline (madal risk), kusjuures kõrge ja keskmise riskiga juhtumid kaasati TUKO raamistikku. Alates 2026. aasta märtsist jaotatakse juhtumid kolme kategooriasse: punane (kõrge risk või suur abivajadus), kollane (risk või abivajadus võib olla kõrge) ja roheline (madal risk ning vähene või puuduv abivajadus). Punase kategooria juhtumite puhul hinnatakse TUKO rakendamise vajadust alati partnerite koostöös, kollase kategooria juhtumite puhul otsustatakse TUKO vajadus juhtumipõhiselt ning rohelise kategooria juhtumitele TUKO raamistikku ei rakendata.

2025. aastal loodi TUKO ülesanne kokku 451 korral ning 336 erineva kriminaalhooldusaluse suhtes. Arvestatud on unikaalseid tunnuskode ehk sama isikut on loendatud konkreetse isiku liigi sees ainult üks kord. Mõned isikud esinevad aasta jooksul mitmes isiku liigi kategoorias, mistõttu kategooriate summad ei võrdu koguvalimi 336 isikuga.

Isiku liik	Isikuid
Kinnipeetav	124
Käitumiskontroll	107
Käitumiskontroll (vanglast)	50
Käitumiskontroll (šokivangistus)	20
KarS üldkasulik töö	19
Vahistatu	14
Käitumiskontroll (karistusjärgne)	10
Väärteo üldkasulik töö	10
Käitumiskontroll (mõjutusvahend)	4

Isiku liigi lõikes moodustasid suurima grupi kinnipeetavad (124 isikut) ning käitumiskontrollil olevad isikud (107 isikut). Väiksemates osakaaludes esinesid käitumiskontrolli eriliigid, sealhulgas vanglast vabanenud isikud (50), šokivangistuse järgsed isikud (20) ning karistusjärgse käitumiskontrolli ja mõjutusvahendi kohaldamisega seotud isikud (vastavalt 10 ja 4). Lisaks kasutati TUKO-t üldkasuliku töö tegijate ja vahistatute puhul.

Kinnipeetavad moodustavad suurima grupi, kuna enne tähtaega vabastamise menetluse raames rakendatakse TUKO-t. Kriminaalhooldaja arvamus koostamisel toimub TUKO rakendamine vajaduspõhiselt, kuid kindlasti punases kategoorias, et saada terviklik pilt võimalikest vajadustest ja riskidest, millega tegeleda ja tagada ettevalmistus inimese naasmiseks ühiskonda.

Riskiprofiilide loomisel eemaldatud süüdimõistetud ja väärteo üldkasulik töö tegijad. Riskiprofiilide valimis on 214 unikaalset isikut, kellest luuakse keskmised profiilid ning vaadatakse TUKO mõju.

2025. aasta keskmine TUKO

- vanus: 39 aastat
- sooritanud isikuvastase süüteo (vägivallategu)
- kohtlemistase: kõrge
- RH-S=24% (mediaan)
- RH-K=24% (mediaan)
- RH-V=43% (mediaan)
- iseloomulik, et määratud kohustus: mitte tarvitada alkoholi, osaleda sotsiaalprogrammis, alluda ettenähtud ravile

2025. aasta TUKO klient oli 39-aastane käitumiskontrollil olev isik, kelle suhtes oli määratud vähemalt üks kohustus. Kõige sagedamini oli kohustuseks alkoholi tarvitamise keeld, sotsiaalprogrammis osalemine või ravikohustus. Talle oli koostatud riskihindamine ning tema kohtlemistase oli kõrge. Riskihindamise järgi iseloomustas teda RH-S vähemalt 24%, RH-K vähemalt 24% ning RH-V vähemalt 43%. Ligikaudu veerand kriminaalhooldusalustest oli saanud vähemalt ühe hoiatuse ning umbes kümnendiku kohta oli koostatud erakorraline ettekanne.

2025. aasta keskmine TUKO (käitumiskontroll ja käitumiskontroll šokivangistus)

- vanus: 38 aastat
- sooritanud isikuvastase süüteo (vägivallategu)
- kohtlemistase: kõrge või väga kõrge
- RH-S=22% (mediaan)
- RH-K=22% (mediaan)
- RH-V=43% (mediaan)
- iseloomulik, et määratud kohustus: sõltuvusainete tarvitamise keeld, alluda ettenähtud ravile, osaleda sotsiaalprogrammis, alluda elektroonilisele valvetele, mitte viibida kohtu määratud paikades või suhelda kohtu määratud isikutega, otsida endale töökoht, omandada üldharidus või eriala

2025. aasta TUKO klient käitumiskontrolli ja šokivangistuse sihtrühmas oli 38-aastane käitumiskontrollil olev isik. Tema suhtes oli enamasti määratud kohustused, millest kõige sagedasemad olid sotsiaalprogrammis osalemine, alkoholi tarvitamisest hoidumine või ravikohustus. Talle oli koostatud riskihindamine ning tema kohtlemistase oli enamasti kõrge. Riskihindamise järgi iseloomustas teda RH-S vähemalt 22%, RH-K vähemalt 22% ning RH-V vähemalt 43%. Ligikaudu kolmandik sellistest klientidest oli saanud vähemalt ühe hoiatuse ning umbes iga kaheksanda kliendi kohta oli koostatud erakorraline ettekanne. Süütegudest sooritanud valdavalt isikuvastaseid süütegusid, kuid esile tulid ka liiklussüüted. Valim sisaldas 127 unikaalset isikut.

- vanus: 41-42 aastat
- sooritanud isikuvastase süüteo (vägivallategu)
- kohtlemistase: kõrge või väga kõrge
- RH-S=29% (mediaan)
- RH-K=29% (mediaan)
- RH-V=44% (mediaan)
- iseloomulik, et määratud kohustus: sõltuvusainete tarvitamise keeld, alluda ettenähtud ravile, osaleda sotsiaalprogrammis, alluda elektroonilisele valvele, mitte viibida kohtu määratud paikades või suhelda kohtu määratud isikutega, otsida endale töökoht, omandada üldharidus või eriala

2025. aasta TUKO klient käitumiskontroll vanglast sihtrühmas oli 41-aastane/42-aastane käitumiskontrollil olev isik. Tema riskiprofiili iseloomustas kõrge või väga kõrge kohtlemistase ning koostatud riskihindamine. Riskihindamise järgi oli tema RH-S 29%, RH-K 29% ning RH-V 44%. Tüüpiliselt olid talle määratud kohustused hoiduda sõltuvusainete tarvitamisest, alluda ettenähtud ravile, osaleda sotsiaalprogrammis, alluda elektroonilisele valvele, mitte viibida kohtu määratud paikades ega suhelda kohtu määratud isikutega või otsida endale töökoht või omandada üldharidus või eriala. Ligikaudu veerand TUKO klientidest oli saanud vähemalt ühe hoiatuse ning umbes kümnendiku kohta oli koostatud erakorraline ettekanne. Valim sisaldas 50 unikaalset isikut.

5.2. TUKO rakendamisele järgnenud rikkumised

Võrreldes kriminaalhooldusaluste esimese TUKO ülesande loomise aega hilisemate hoiatuste kinnitamise kuupäevadega selgus, et pärast TUKO rakendamist kinnitati vähemalt üks hoiatus 34 isikule (15,9%). Samas ei kinnitatud 180 isikule (84,1%) pärast TUKO rakendamist ühtegi hoiatust. Kokku kinnitati pärast TUKO loomist 44 hoiatust. Enamikul juhtudest piirdus rikkumine ühe hoiatusega, kuid 9 isikul (4,2%) kinnitati pärast TUKO rakendamist rohkem kui üks hoiatus. Maksimaalselt kinnitati ühele isikule kolm hoiatust pärast TUKO ülesande loomist. Tulemused näitavad, et valdavale enamusele TUKO klientidest ei järgnenud pärast TUKO rakendamist ühtegi hoiatust.

Võrreldes kriminaalhooldusaluste esimese TUKO ülesande loomise aega hilisemate erakorraliste ettekannete kinnitamise kuupäevadega selgus, et pärast TUKO rakendamist koostati vähemalt üks erakorraline ettekanne 16 isiku kohta (7,5%). Samas ei koostatud 198 isiku kohta (92,5%) pärast TUKO rakendamist ühtegi erakorralist ettekannet. Kokku koostati pärast TUKO loomist 23 erakorralist ettekannet. Enamikul juhtudest piirdus juhtum ühe ettekandega, kuid 6 isiku kohta (2,8%) koostati pärast TUKO rakendamist rohkem kui üks erakorraline ettekanne. Maksimaalselt koostati ühe isiku kohta kolm erakorralist ettekannet. Tulemused näitavad, et valdavale enamusele TUKO klientidest ei järgnenud pärast TUKO rakendamist ühtegi erakorralist ettekannet.

Analüüsist selgus, et pärast TUKO ülesande loomist sai vähemalt ühe hoiatuse 34 isikut. Nendest isikutest 8 puhul (23,5%) koostati hiljem ka vähemalt üks erakorraline ettekanne, samas kui 26 isikul (76,5%) ei järgnenud hoiatusele erakorralist ettekannet. Seega ei viinud enamik TUKO rakendamise järgselt tuvastatud rikkumisi erakorralise ettekande koostamiseni ning enam kui kolmveerand hoiatus saanud klientidest ei jõudnud raskema sekkumiseni.

TUKO-t rakendatakse peamiselt kõrgema riskitasemega kriminaalhooldusaluste puhul, kellel esinevad isikuvastased süüteod, kõrge või väga kõrge kohtlemistase ning märkimisväärsed riskihinnangu näitajad.

TUKO eesmärk on koondada erinevad osapooled ühise tegevusplaani ümber, et toetada kriminaalhooldusala toimetulekut, vähendada uute õigusrikkumiste riski ning suurendada kogukonna turvalisust. Analüüsi tulemused viitavad sellele, et TUKO sihtrühm on valitud eesmärgipäraselt – tegemist ei ole madala riskiga klientidega, vaid isikutega, kelle puhul on vajadus nii tõhustatud järelevalve kui ka võrgustikupõhise toetuse järele.

Pärast TUKO rakendamist ei saanud 84,1% klientidest ühtegi hoiatust ning 92,5% klientidest ei koostatud ühtegi erakorralist ettekannet. See tähendab, et rikkumiste ametlik fikseerimine pärast TUKO rakendamist jäi valdavale osale klientidest olemata.

Kuigi 15,9% klientidest sai pärast TUKO rakendamist vähemalt ühe hoiatuse, ei eskaleerunud olukord enamasti edasi. Hoiatuse saanud isikutest 76,5% puhul ei järgnenud erakorralist ettekannet ning ainult 23,5% hoiatus saanud klientidest jõudis hiljem erakorralise ettekandeni.

Analüüsi tulemuste põhjal ei saa teha põhjuslikku järeldust, et TUKO vähendab rikkumisi, kuna puudub võrdlusgrupp enne TUKO rakendamist. Küll aga näitavad andmed, et TUKO-t kasutatakse peamiselt kõrgema riskiga klientide puhul ning suuremal osal neist ei järgne pärast TUKO rakendamist ei hoiatusi ega erakorralisi ettekandeid. See viitab sellele, et TUKO võib olla väärtuslik juhtumikorralduslik tööriist olukordades, kus on vajalik erinevate asutuste koordineeritud sekkumine, riskide pidev jälgimine ning kliendi toetamine õigusrikkumistest loobumisel.

TUKO loob eeldused selleks, et kõrge riskiga klientide puhul jõuaks vajalik abi, järelevalve ja teabevahetus õigel ajal õigete osapoolteni. Analüüs toetab arusaama, et TUKO rakendamine on kõige põhjendatum juhtudel, kus esinevad mitmed riskitegurid korraga – vägivallakäitumine, sõltuvusprobleemid, kõrge kohtlemistase ning vajadus mitme asutuse samaaegse sekkumise järele.

5.3. Koostööpartnerite hinnang

Juhtumist lähtuvalt kaasatakse koostööpartnerid. Kriminaalhoolduse tagasiside põhjal olid 2025. aastal peamised koostööpartnerid kohalikud omavalitsused (KOV), Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), Ohvriabi ning prokuratuur.

Koostööpartneritel paluti hinnata koostööd TUKO juhtumite käsitlemisel, tuua välja tähelepanekuid koostöö toimimisest, teha ettepanekuid süsteemi parendamiseks ning avaldada arvamust TUKO panuse kohta ühiskonna turvalisusse.

Prokuratuuri tagasisidet analüüsis ei kajastata, kuna küsimustikule vastuseid ei laekunud. Küsimustik edastati prokuratuurile korduvalt, kuid tagasisidet ei saadud. Seejuures tuleb arvestada, et prokuratuuri kaasatakse TUKO juhtumitesse üldjuhul harvem kui teisi koostööpartnereid, tulenevalt nende ülesannetest ja rollist menetlusprotsessis. Juhtumite puhul, kus kriminaalhooldusametnik vajab prokuröri seisukohta või täiendavat sisendit, toimub suhtlus tavapäraselt vahetult kriminaalhooldusametniku ja prokuröri vahel.

Küsimustik edastati koostööpartneritele korduvalt 2026. aasta aprillis ja mais. Vastajate kontaktandmed saadi kriminaalhoolduselt, kellel on koostööpartneritega otsesed kontaktid, ning küsimustik saadeti nende e-posti aadressidele.

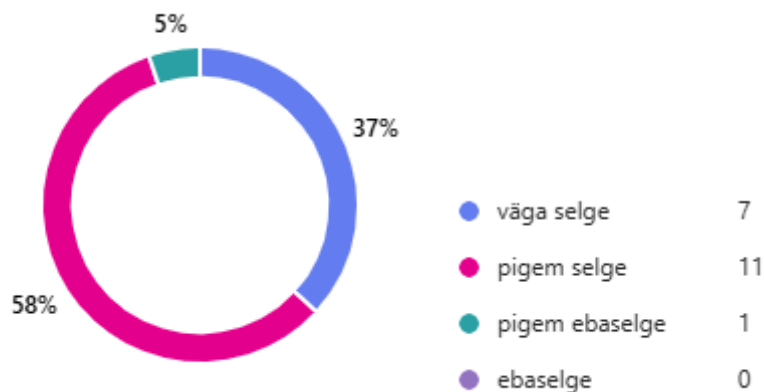
Tagasisidet saadi kokku 75 koostööpartnerilt.

5.3.1. Politsei- ja Piirivalveameti tagasiside

Küsimustikule vastas 19 PPA esindajat eri prefektuuridest ja piirkondadest.

Tagasiside on üldiselt positiivne. Enamik vastajatest hindab PPA rolli TUKO raamistikus selgeks või pigem selgeks, asutustevahelist tööjaotust hästi toimivaks ning infovahetust tõhusaks, kuna see viib enamasti ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni.

Vastustest kerkis esile ka mitu parendusvajadust: koostööpartneritelt oodatava sisendi täpsem määratlemine, kokkulepete täitmise ja järeltegevuste parem nähtavus, kannatanute ja nende lähedaste turvalisuse mõju põhjalikum hindamine ning selgema tagasisideahela loomine.

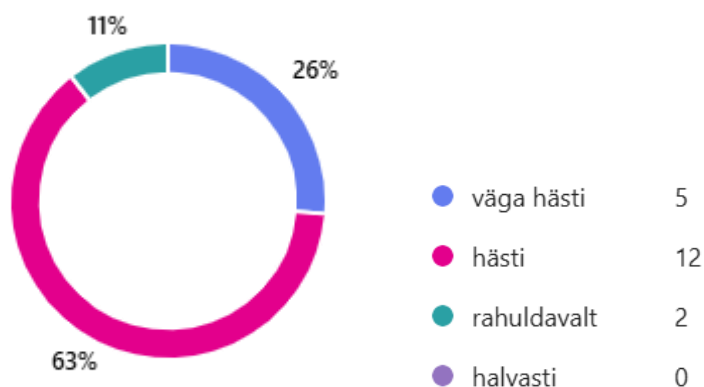

Joonis 1. Kuidas hindate PPA rolli selgust TUKO raamistikus?

PPA rolli selgust hinnati valdavalt positiivselt. Vastajad tõid esile, et võrgustikutöö toimib, PPA kaasatakse aruteludesse ning informatsioon liigub osapoolte vahel. Selgust toetavad ka rollide ja tegevuste planeerimine, kokkulepped ning ühine infoväli juhtumite käsitlemisel.

Kommentaaridest ilmneb siiski, et kohtumiste tasandil ei ole alati selge, millist sisendit PPA-lt oodatakse. Vajadus on täpsustada, kas oodatakse teavet väljakutsete, riskihinnangute, tähelepanekute või muu taustainfo kohta. Näitena kirjeldati olukorda, kus kohtumisel küsiti vanglast vabanenud isiku varasema tausta kohta, kuigi sellise info vajadust ei olnud eelnevalt sõnastatud.

PPA üldine roll TUKO-s selge, kuid juhtumipõhiselt vajab täpsustamist PPA konkreetne ülesanne ja oodatav panus.

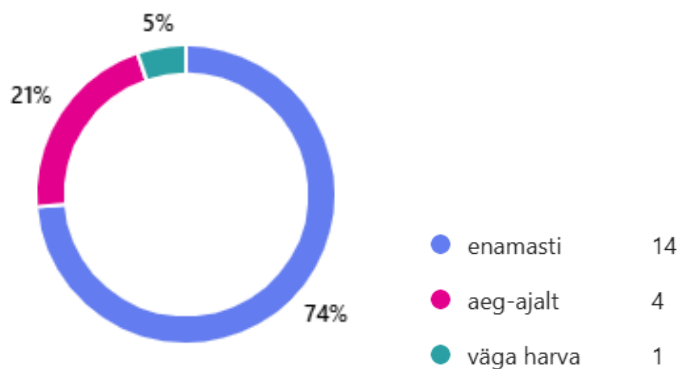
Joonis 2. Kui hästi on TUKO-s osalevate asutuste vahel töö- ja vastutusalad jaotunud?

Töö- ja vastutusalade jaotust hinnati valdavalt heaks ning ükski vastaja ei andnud sellele otseselt negatiivset hinnangut. Koostööpartnerite hinnangul on vastutusalade jaotus üldiselt toimiv, kuigi kõigi osapoolte jaoks mitte võrdselt tulemuslik.

Kommentaaries seostati head tööjaotust tõhusta infovahetuse, kokkulepete sõlmimise, probleemikeskse arutelu ja ühiste tegevuste planeerimisega. Positiivsena toodi esile, et TUKO võimaldab osapooltel vahetada juhtumiga seotud teavet ning leppida kokku edasistes tegevustes.

Samas ilmnes mõnest vastusest, et PPA rolli tajutakse teiste partneritega võrreldes piiratumana. Märgiti, et politsei peamine ülesanne on info kogumine ja õigeaegne edastamine, samas kui võimalused mõjutada lõplikke otsuseid või suunata inimest abiteenustele on piiratud. See viitab sellele, et kuigi tööjaotus on üldjoontes selge, võib PPA vaates tekkida piiratud mõjususe tunne.

Kokkuvõttes peetakse vastutusalade jaotust hästi toimivaks, kuid PPA rolli praktilist ulatust ja võimalusi riskide või abivajaduse märkamise korral tuleks mõnel juhul selgemalt avada.

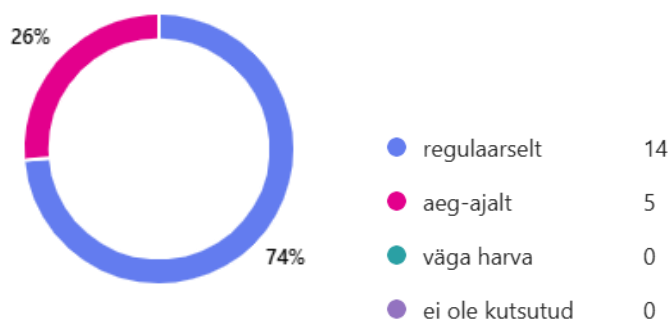

Joonis 3. Kuivõrd viib TUKO-s toimuv infovahetus ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni?

Ligi kolmveerand vastanutest leidis, et infovahetus viib enamasti ühiste otsuste ja tegevusteni. Kommentaarides toodi tugevustena esile tõhus infovahetus, kokkulepete sõlmimine, tegevuste planeerimine, kontroll ning vahetu suhtlus partnerite vahel. TUKO kohtumisi kirjeldati mitmel korral kui konkreetseid, informatiivseid ja konstruktiivseid.

Peamise arenguvajadusena toodi välja kokkulepete elluviimine ja järeltegevuste jälgimine. Mõne vastaja hinnangul tekivad raskused just rakendamise etapis, kuna kõik kokkulepped ei pruugi realiseeruda plaanipäraselt või on otsusteni jõudmine keeruline. Samuti sooviti rohkem tagasisidet selle kohta, mis kokkulepetest edasi sai ning millised sekkumised osutusid tulemuslikuks.

Kokkuvõttes peetakse TUKO tugevuseks infovahetust ja ühiste kokkulepete kujundamist, kuid arendamist vajab kokkulepete täitmise jälgimine ning tagasiside andmine juhtumite edasise kulgemise ja tulemuste kohta.

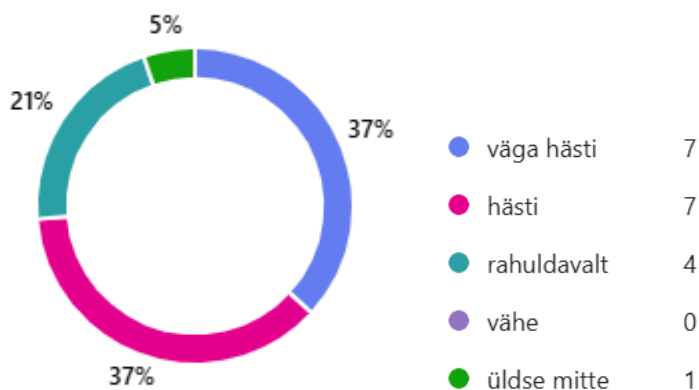

Joonis 4. Kui tihti kaasatakse PPA spetsialiste TUKO juhtumiauteludele või ümarlaudadele?

Ükski vastaja ei leidnud, et PPA-d ei kaasata TUKO juhtumite aruteludesse. Vastupidi, mitmed vastajad tõid esile, et PPA kaasatakse piisavalt varakult ja juhtumi vajadusest lähtuvalt. Positiivsena märgiti, et kutsed saadetakse üldjuhul aegsasti, kohtumised on vajaduspõhised ning erakorralistes olukordades liigub info võrgustiku liikmeteni kiiresti.

Samas ilmnes kaks peamist tähelepanekut. Esiteks ei ole alati selge, kas PPA osalemine on sisuliselt vajalik või piirdub roll peamiselt informatsiooni vastuvõtmisega. Teiseks võib kohtumiste sagedus mõnes piirkonnas osutuda koormavaks. Ühe vastaja hinnangul on viimase 3-4 kuu jooksul toimunud kohtumisi väga regulaarselt ning nädalas võib olla kuni kolm kohtumist.

Kokkuvõttes toimib PPA kaasamine hästi, kuid selgemalt tuleks määratleda, millal on PPA aktiivne osalemine vajalik, millal piisab informeerimisest ning millist panust PPA-lt konkreetse juhtumi arutelus oodatakse.

Joonis 5. Kui hästi toetab TUKO raamistik teid konkreetsete juhtumite riskide või abivajaduse mõistmisel ja maandamisel?

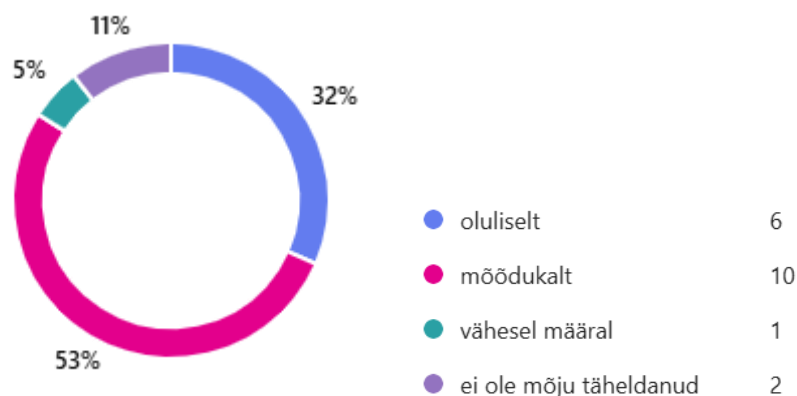
Positiivsete hinnangute kohaselt aitab TUKO luua ühise inforuumi, mõista paremini isiku olukorda ning koordineerida tegevusi ja vastutust võrgustiku liikmete vahel. Esile tõstetakse infovahetust, kokkuleppeid edasiste tegevuste osas, ühiseid kodukülastusi ning seda, et juhtumid ei jää üksiku ametniku vastutada.

Madalamate hinnangute taga on enamasti vähene kogemus, ebaselged ootused PPA panusele või puudulik tagasiside. Osa vastajaid ei osanud mõju hinnata, viidates piiratud kokkupuutele või raskustele mõju mõõtmisel. Üks vastaja hindas TUKO tuge riskide maandamisel mittetoetavaks, kuid kommentaaridest ei selgu selle hinnangu täpsem põhjus.

Kokkuvõttes peetakse TUKO-t riskide mõistmisel ja maandamisel valdavalt kasulikuks, kuid selle mõju tajumine sõltub selgetest rolliootustest ja arutelude tulemuste nähtavusest.

Kõige paremini toimivad aspektid TUKO koostöös:

1. Infovahetus ja ühine inforuum – see aitab koondada erinevate asutuste teadmised konkreetse juhtumi ümber.
2. Kokkulepped ja tegevuste planeerimine – TUKO-t ei tajuta ainult arutelukohana, vaid ka praktilise tegevusraamistikuna.
3. Võrgustikutöö – TUKO väärtus seisneb eri asutuste koostöös, mitte üksnes üksikute ametnike infovahetuses.
4. Probleemikeskne ja sisuline arutelu – konkreetsed, informatiivsed ja konstruktiivsed kohtumised, kus keskendutakse probleemi sisule ja lahenduste leidmisele.
5. Ühised kodukülastused ja praktiline koostöö – koostöö, mis võib suurendada lähedaste ja kogukonna turvatunnet.

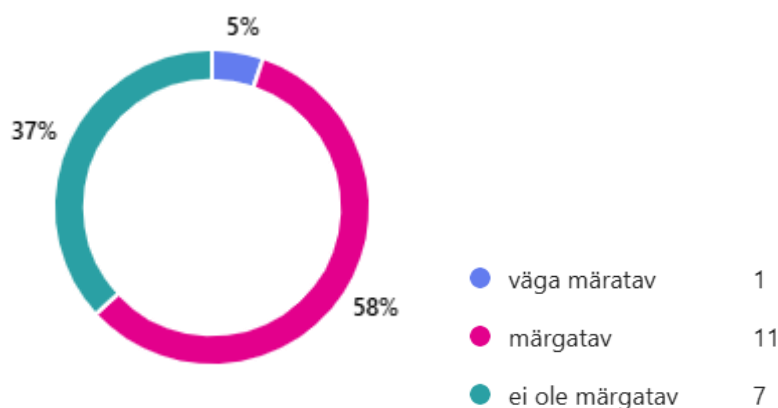

Joonis 6. Kuidas hindate TUKO mõju konkreetsete juhtumite riskide maandamisele teie prefektuuri piirkonnas?

Positiivsemates vastustes seostati TUKO mõju parema infovahetuse, ühiste kokkulepete, ühtse inforuumi kujunemise ja tõhusama koostööga kriminaalhoolduse ning teiste partnerite vahel. Samuti toodi esile, et TUKO on aidanud parandada koostööd kriminaalhooldajatega ning praktikas osutunud kasulikumaks, kui esialgu eeldati.

Kriitilisemates vastustes märgiti, et mõju ei ole alati selgelt nähtav või seda on keeruline hinnata. Osa vastajatest leidis, et mõju ei ole veel täheldatud, kogemust on selle hindamiseks vähe või on järelduste tegemiseks liiga vara.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-l positiivset mõju juhtumitega seotud riskide maandamisele, kuid mõju hindamine põhineb sageli subjektiivsel kogemusel. Seetõttu võiks mõju paremaks mõõtmiseks ja nähtavamaks muutmiseks rakendada süsteemsemat tagasisidet ning selgemaid hindamiskriteeriume.

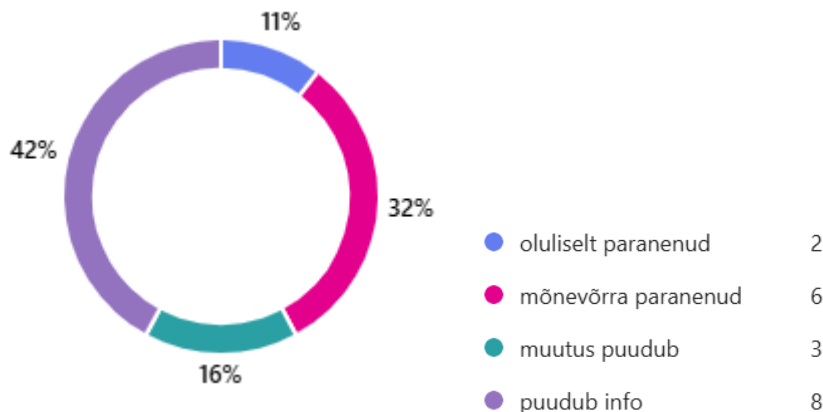
Joonis 7. Kui märgatav on TUKO panus kogukonna turvalisuse suurenemisse?

Kuigi enamik vastajaid peab TUKO panust kogukonna turvalisusse märgatavaks või väga märgatavaks, leidub ka neid, kelle hinnangul see mõju ei ole selgelt nähtav.

Positiivset mõju seostatakse eelkõige ametkondade koostöö, ühiste kodukülastuste ja koordineeritud tegutsemisega. Esile tõstetakse, et kriminaalhooldajad teevad aktiivselt kodukülastusi ning võrgustiku koostöö võib olla märgatav nii kogukonnale kui ka lähedastele.

Samas ei pruugi TUKO panus olla PPA esindajatele alati otseselt nähtav või mõõdetav ning selle mõju ei tajuta laiemas avalikkuses. Näiteks märgiti, et TUKO tegevused ei kajastu meedias.

Kokkuvõttes peetakse TUKO panust kogukonna turvalisusse üldiselt oluliseks, kuid selle nähtavus ja mõõdetavus on ebaühtlane.

Joonis 8. Kuidas hindate TUKO mõju kannatanute ja lähedaste turvalisusele?

Positiivsemates vastustes seostati TUKO mõju ühise inforuumi loomise, inimese mõjutamise ja rehabiliteerimise toetamise ning lähedaste turvatunde suurenemisega. Oluliseks peeti ametkondade koostööd ja kodukülastusi, mis aitavad riske paremini hinnata ja ennetada.

Samas töid mitmed vastajad välja, et neil puudub piisav teave mõju hindamiseks või ei ole nad mõju otseselt täheldanud. Arendusettepanekutena pakuti välja ohvriabitöötaja ning vajaduse korral kannatanu või pereliikme suuremat kaasamist TUKO protsessi. Samuti nähti ühe võimaliku arengusuunana vahetumat suhtlust kannatanuga.

Kokkuvõttes peetakse kannatanute ja lähedaste turvalisust valdkonnaks, kus TUKO võimalik mõju on vähem nähtav kui teistes teemades. See ei viita mõju puudumisele, vaid pigem sellele, et PPA-l puudub sageli piisav teave ja tagasiside mõju hindamiseks.

Tagasisideküsimustikust ilmneb neli suuremat kitsaskohtade rühma TUKO rakendamisel:

1. PPA-lt oodatava sisendi ebaselgus. Korduvalt tuuakse välja, et kohtumise eel võiks täpsustada, mida PPA-lt konkreetselt oodatakse: kas infot väljakutsete kohta, riskihinnangut, taustainfot, tähelepanekuid või midagi muud. See on oluline eriti juhtumites, kus PPA ametnik ei pruugi olla isikuga varem kokku puutunud või kus infot on palju ja selle kogumine eeldab ettevalmistust.
2. Kokkulepete elluviimine ja järeltegevused. Osa vastajaid nimetab raskusena kokkulepete elluviimist, otsusteni jõudmist või olukordi, kus kõik ei kulge plaanipäraselt. Samuti soovitakse tagasisidet selle kohta, mis kokkulepetest edasi sai ja millised sekkumised toimusid.
3. Mõju mõõtmise ja nähtavuse puudulikkus. Mitmed vastajad ei oska hinnata mõju kogukonna, kannatanute või lähedaste turvalisusele, sest info puudub, kogemust on vähe või mõju ei ole nähtav. Mõnes vastuses tõstatub otseselt küsimus, kuidas mõju peaks mõõtma.
4. Ressursi- ja ajakasutuse küsimus. Üks vastaja toob välja, et TUKO kohtumisi võib olla liiga palju, kuni kolm kohtumist nädalas. Samuti märgitakse, et mõnel juhul kaasatakse PPA küll infovälja, kuid sisuline roll on väike või puudub. See viitab vajadusele hinnata, millal on PPA osalemine vältimatult vajalik ja millal piisab teavitamisest või kirjalikust sisendist.

Soovitud lisatugi PPA poolt:

1. PPA-lt oodatava info täpsustamine enne kohtumist;
2. Ohvriabitöötaja, kannatanu või pereliikme kaasamise kaalumise sobivatel juhtudel;
3. isikuga seotud info jagamine PPA tähelepanu suunamiseks.

PPA poolt tulnud ettepanekud TUKO süsteemi parendamiseks:

1. Täpsustada PPA roll iga TUKO kohtumise eel. Kutse või eelinfo võiks sisaldada, millist infot PPA-lt oodatakse ja miks PPA osalemine on vajalik.
2. Luua või tugevdada tagasisideahelat kokkulepete täitmise kohta. PPA soovib teada, mis kokkulepetest edasi sai, millised sekkumised toimusid ja millised mitte.
3. Arendada mõju hindamist. Vastustes nimetatakse mõjuhindamist ning küsitakse, kuidas hinnata mõju kannatanute, lähedaste ja kogukonna turvalisusele.
4. Kaaluda ohvriabi või kannatanu vaate süsteemsemat kaasamist. Mõnes vastuses pakutakse välja ohvriabitöötaja, kannatanu või pereliikme kaasamist ning ohvriga vestlemist.
5. Vältida PPA liigset kaasamist juhtudel, kus sisuline vajadus on väike. Mõnes vastuses märgitakse, et kaasatakse küll tihti, kuid tegelik sisuline vajadus võib olla väiksem, või et PPA roll on olnud pigem kuulaja roll.

Soovituslikud arendussuunad:

1. Võimalusel tagada, et enne TUKO arutelu saavad osapooled lühikese ülevaate kohtumise eesmärgist, oodatavast sisendist ning eelmistest kokkulepetest.
2. Tugevdada koostööpartnerite teadlikkust TUKO kohtumisel koostatava riskide maandamise plaani rollist ning arendada ühtsemaid praktikaid kokkulepete täitmise, tegevuste edendamise ja sekkumiste tulemuste jälgimiseks.
3. Mõju hindamise raamistik, kus kolm tasandit – juhtumi tasand, kannatanu/lähedaste tasand, kogukonna tasand.
4. Kohtumiste planeerimisel hinnata partnerite kaasamise eesmärki ning valida juhtumi vajadusest lähtuv sobiv kaasamisviis. Punaste TUKO juhtumite puhul kaasatakse PPA vastavalt kokkuleppele alati, kuid muudel juhtudel tuleks hinnata, kas koostööpartneri osalemine kohtumisel on vajalik või piisab vajaliku informatsiooni küsimisest või edastamisest muul viisil.
5. Tuleks kaaluda, kas teatud juhtumites peaks TUKO protsessis süsteemsemalt kajastuma ohvriabi või kannatanu vaade.

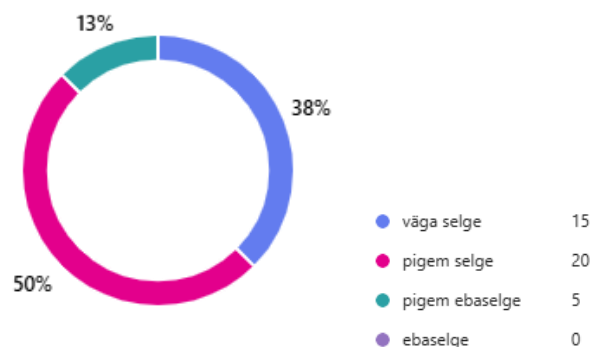
5.3.2. Kohalike omavalitsuste tagasiside

Küsimustikule vastas 40 kohaliku omavalitsuse (KOV) esindajat erinevatest piirkondadest.

Tagasiside põhjal on TUKO raamistik KOV-ide seas üldiselt hästi vastu võetud. Vastajad tõid esile, et TUKO aitab paremini mõista inimese olukorda, vajadusi ja riskitegureid ning toetab asutustevahelist infovahetust.

Samas sõltub TUKO tegelik mõju suuresti inimese valmisolekust koostööks, kokkulepete realistlikkusest ning sellest, kas KOV-il ja teistel koostööpartneritel on olemas vajalikud teenused, sekkumisvõimalused ja ressursid kokkulepitud tegevuste elluviimiseks.

TUKO-t nähakse kasuliku koostöövormina, mis toetab juhtumite terviklikumat käsitlemist, kuid selle tulemuslikkus sõltub olulisel määral osapoolte koostöövalmidusest ja olemasolevatest tugiteenustest.

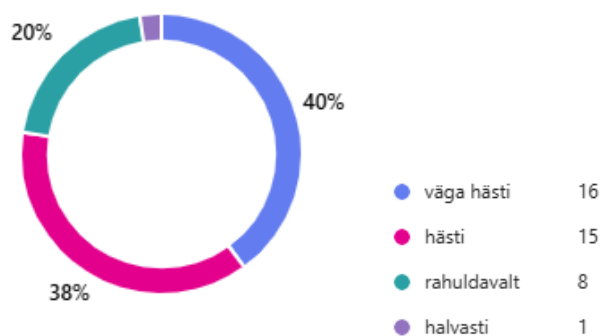
Joonis 1. Kuidas hindate Ohvriabi rolli selgust TUKO raamistikus?

Üldiselt peavad vastajad KOV-i rolli TUKO-s arusaadavaks. Kommentaarides kirjeldatakse KOV-i peamiselt kohalike teenuste, toetuste, nõustamise, abivajaduse hindamise ja juhtumipõhise võrgustikutöö kaudu. Samuti rõhutatakse KOV-i rolli laste heaolu ja õiguste kaitsel ning vajalike tugiteenuste korraldamisel.

Samas näitavad mõned vastused, et KOV-i roll ei ole kõigi jaoks üheselt mõistetav. Märgiti, et KOV-i spetsialistide kaasamine on piirkonniti ebaühtlane ning alati ei ole selge, millal ja millist spetsialisti juhtumi lahendamisse kaasata. Samuti tõstatati küsimus, kuivõrd erineb TUKO tavapärasest võrgustikutööst.

Vastustest ilmnes ka, et KOV-i panus võib jääda piiratud juhtudel, kus inimene ei ole koostöövalmis, puudub varasem kokkupuude KOV-iga või ei vaja kohaliku omavalitsuse teenuseid. Sellistes olukordades ei pruugi KOV-i sekkumisvajadus olla piisavalt selgelt määratletud.

Kokkuvõttes on KOV-i roll TUKO-s enamiku vastajate jaoks selge, kuid suuremat tähelepanu vajab kaasamis põhimõtete täpsustamine. Selgemalt tuleks määratleda, millal on KOV-i osalemine põhjendatud, millist spetsialisti kaasata ning millist panust oodatakse konkreetsetes juhtumites.

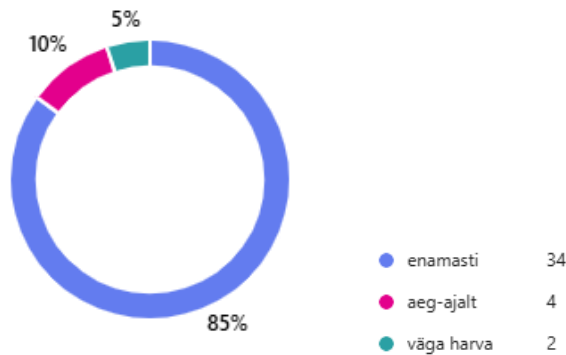
Joonis 2. Kui hästi on TUKO-s osalevate asutuste vahel töö- ja vastutusalad jaotatud?

Positiivsetes vastustes toodi esile, et TUKO kohtumistel lepitakse kokku konkreetsed tegevused, vastutajad ja asutuste rollid. Vastajate hinnangul on töö- ja vastutusalad juhtumites sageli selgelt määratletud ning kohtumiste tulemusena kujuneb ühine arusaam edasistest tegevustest.

Mitmes kommentaaris rõhutati, et toimiv tööjaotus sünnib ühise arutelu käigus, kus juba enne kohtumist on selge kaasamise eesmärk ning võrgustikus lepitakse kokku, kes millise tegevuse eest vastutab. Seda peetakse üheks TUKO tugevuseks, kuna KOV-i roll ja ülesanded võivad juhtumiti märkimisväärselt erineda.

Samas viitasid kriitilisemad hinnangud sellele, et vastutusvaldkonnad ei ole alati piisavalt täpselt kokku lepitud ning spetsialistide aktiivsus ja panus võivad erineda. Märkiti, et ülesannete jagamine võib kohati jääda ebaselgeks ning KOV-i sotsiaaltöötaja roll ja temale seatud ootused vajavad selgemat määratlemist.

Kokkuvõttes peetakse töö- ja vastutusalade jaotust üldiselt hästi toimivaks, kuid suuremat tähelepanu vajab rollide ja ootuste täpsustamine, et tagada ühtlasem arusaam KOV-i panusest erinevate juhtumite lahendamisel.

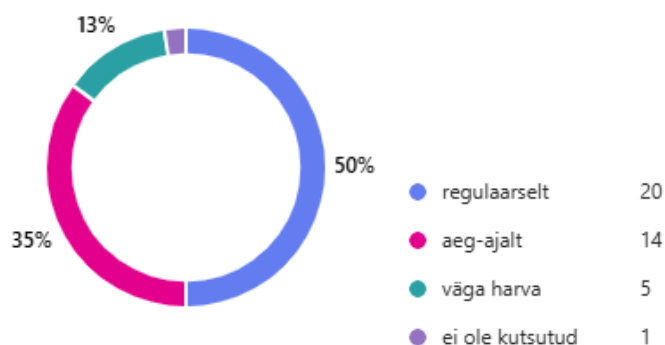
Joonis 3. Kui võrd viib TUKO-s toimuv infovahetus ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni?

Enamik vastajaid leidis, et TUKO-s toimuv infovahetus viib enamasti ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni ning pidas infovahetust üheks TUKO peamiseks tugevuseks.

Vastajate hinnangul aitab infovahetus KOV-il paremini mõista inimese riskitegureid, vajadusi ja võimalusi sekkumiseks kohaliku tasandi teenuste kaudu. Samuti toodi esile, et TUKO kaudu saadav lisainfo toetab nii inimese kui ka tema pere terviklikumat toetamist ning aitab kujundada koordineeritud sekkumisi erinevate osapoolte vahel.

Samas sõltub infovahetuse tulemuslikkus suurel määral kokkulepete konkreetsusest. Mõnes vastuses märkiti, et kokkulepped võivad jääda liiga üldiseks, piirdudes näiteks kokkusaamisega vajaduse tekkimisel või inimese enda algatusel ühenduse võtmisega. Sellistel juhtudel ei pruugi infovahetus viia tegelike muutusteni ega kavandatud tegevuste rakendumiseni.

Kokkuvõttes peetakse infovahetust TUKO üheks olulisemaks tugevuseks, kuid suurema mõju saavutamiseks tuleks pöörata tähelepanu sellele, et kohtumiste tulemusena sõlmitud kokkulepped oleksid võimalikult konkreetsed, selgete vastutajate ja tegevustega.

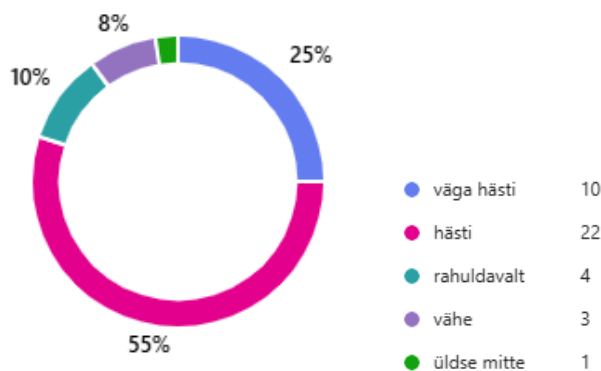
Joonis 4. Kui tihti kutsutakse KOV-i spetsialiste TUKO juhtumiaruteludele või ümarlauale?

Pool vastajatest märkis, et KOV-i spetsialiste kaasatakse TUKO aruteludesse regulaarselt. Samas leidis ligi 15% vastanutest, et neid kaasatakse väga harva või ei ole neid üldse kaasatud.

Positiivsetes kommentaarides kirjeldati kaasamist vajaduspõhise ja õigeaegsena. KOV-i kaasatakse eelkõige keerukamate juhtumite, uute klientide või olukordade korral, kus kohaliku omavalitsuse sekkumine on vajalik. Mitmes piirkonnas toimuvad kohtumised regulaarselt, näiteks kord kuus või kord kvartalis.

Samas ilmnes, et kaasamispraktika ei ole ühtlane. Osa vastajaid märkis, et arutelud toimuvad peamiselt e-kirja teel, mõni oli osalenud vaid üksikus juhtumis või ei olnud kutset saanud. Samuti leiti, et KOV-i võiks mõnel juhul kaasata sagedamini ja varasemas etapis.

Kokkuvõttes toimib KOV-i kaasamine paljudes juhtumites hästi, kuid kaasamis põhimõtted vajavad ühtlustamist. Selgemalt tuleks määratleda, millal kaasata KOV, millist spetsialisti kaasata ning millal piisab informeerimisest. KOV-i esindajate hinnangul on oluline, et lisaks õigeaegsele kaasamisele oleks selgelt põhjendatud ka kaasamise eesmärk ning oodatav panus konkreetses juhtumis.

Joonis 5. Kui hästi toetab TUKO raamistik teid konkreetsete juhtumite riskide või abivajaduse mõistmisel ja maandamisel?

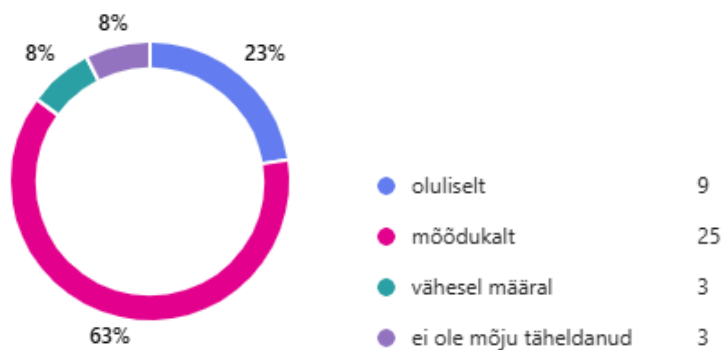
Enamik vastajaid hindas TUKO raamistikku riskide ja abivajaduse mõistmisel ning maandamisel hästi või väga hästi toetavaks.

KOV-ide hinnangul seisneb TUKO peamine väärtus võimaluses saada juhtumist terviklikum ülevaade, mõista paremini inimese vajadusi ja riskitegureid ning kasutada teavet, mis muidu ei pruugi olla kättesaadav. Samuti toodi esile, et TUKO aitab selgemalt jagada vastutust, seada prioriteete ning kavandada sobivaid sekkumisi.

Mitmes vastuses rõhutati, et TUKO seob riskide hindamise konkreetsete teenuste ja toetustega. Näidetena nimetati sõltuvusprobleemidega seotud teenuseid, noorte õigusrikkujate toetamist ning abi osutamist eluaseme, sotsiaaltoetuste ja igapäevase toimetuleku küsimustes.

Kriitilisemates hinnangutes märgiti siiski, et TUKO üksi ei lahenda probleeme olukorras, kus vajalikud teenused puuduvad või inimene ei ole koostöövalmis. Vastajad tõid välja, et koostöö tulemuslikkus sõltub suuresti inimese valmisolekust muutusteks ning võrgustikuga koostööd teha. Samuti juhiti tähelepanu teenuste kättesaadavuse kitsaskohtadele, eelkõige alkoholisõltuvuse ravi ja mittetöötavatele inimestele suunatud sisukate tegevusvõimaluste osas.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-t tõhusa vahendina riskide ja abivajaduse mõistmiseks ning sobivate sekkumiste kavandamiseks, kuid selle mõju sõltub suuresti teenuste olemasolust ja inimese valmisolekust kokkulepetes aktiivselt osaleda.

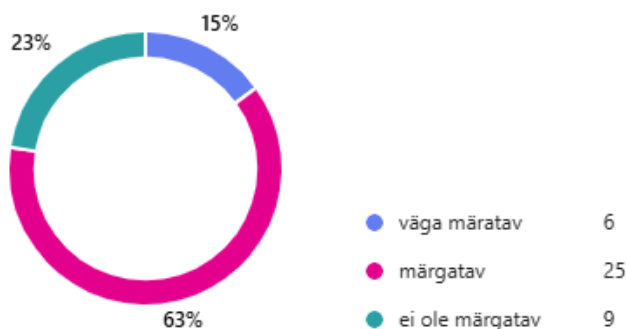
Joonis 6. Kuidas hindate TUKO mõju konkreetsete juhtumite riskide maandamisele teie piirkonnas?

Enamik vastajaid hindab TUKO mõju riskide maandamisele mõõdukaks või oluliseks. Positiivset mõju seostatakse regulaarsete kohtumiste, ühise infovälja, riskide varajase märkamise ning tegevuste koordineerimisega. Vastajate hinnangul aitab järjepidev infovahetus ja „käe pulsil hoidmine“ suurendada teadlikkust võimalikest riskidest ning toetada nende maandamist.

Samas rõhutatakse KOV-ide vastustes, et TUKO mõju ei sõltu üksnes võrgustiku tegevusest. Oluliseks peetakse inimese enda valmisolekut koostööks, vastutuse võtmist ja motivatsiooni käitumise muutmiseks. Märgitakse, et isegi tugeva ja aktiivse võrgustiku korral sõltub juhtumi areng suurel määral hooldusaluse enda panusest.

Kriitilisemates hinnangutes leitakse, et TUKO mõju ei erine oluliselt tavapärasest võrgustikutööst või ei ole seda vähese kokkupuute tõttu võimalik hinnata. Samuti tuuakse esile, et inimene ei pruugi KOV-i vaatevälja jõuda või puutub kohaliku omavalitsusega kokku peamiselt toetuste taotlemisel.

Kokkuvõttes peetakse TUKO-t riskide maandamist toetavaks tegevusmudeliks, kuid selle mõju sõltub nii võrgustiku koostööst kui ka inimese enda valmisolekust muutusteks.

Joonis 7. Kui märgatav on TUKO panus kogukonna turvalisuse suurenemisse?

Kokku hindas 31 vastajat TUKO panust kogukonna turvalisuse suurendamisse märgatavaks või väga märgatavaks. Samas leidis ligi veerand vastanutest, et selle mõju ei ole nende hinnangul märgatav.

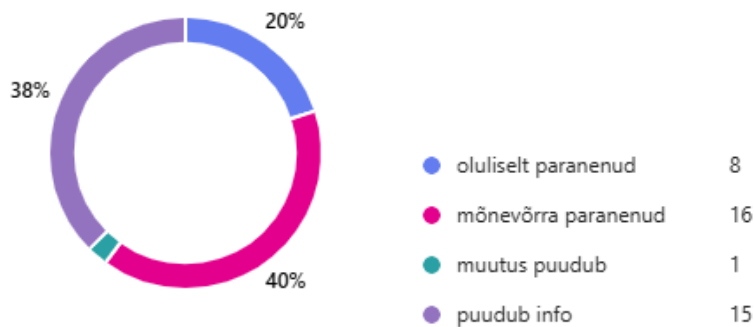
Positiivsetes vastustes seostati kogukonna turvalisuse paranemist eelkõige tõhusa koostöö, infovahetuse ja inimesele pakutavate tugivõimalustega. Märgitakse, et TUKO aitab suunata inimesi vajalike teenuste ja toetusteni ning toetab seeläbi tagasilangusriski vähendamist. Samuti peeti oluliseks kiiremat ja süsteemsemat infovahetust erinevate osapoolte vahel.

Samas rõhutati, et TUKO mõju on sageli nähtavam võrgustiku liikmetele kui kogukonnale tervikuna. Mitme vastaja hinnangul ei pruugi kogukond TUKO tegevust ega selle tulemusi otseselt tajuda. Seetõttu

leiti, et TUKO tegevused ja eesmärgid võiksid olla avalikkusele paremini mõistetavad, et suureneks teadlikkus õigusrikkujatega tehtavast järjepidevast tööst.

Mõned vastajad ei osanud mõju hinnata, kuna nende kokkupuude TUKO-ga on olnud piiratud, juhtumeid on olnud vähe või ei ole käsitletud väga kõrge riskiga juhtumeid. See viitab, et kogukonna turvalisusele antav hinnang sõltub suuresti vastajate senisest kogemusest ning sellest, kui nähtavad on TUKO tulemused väljaspool võrgustikku.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-l potentsiaali panustada kogukonna turvalisuse suurendamisse, kuid selle mõju nähtavus võiks olla suurem nii koostööpartneritele kui ka laiemale kogukonnale.

Joonis 8. Kuidas hindate TUKO mõju kannatanute ja lähedaste turvalisusele?

Positiivsetes kommentaarides toodi esile, et kannatanute ja lähedaste turvalisust toetavad nende kaasamine, ühised arutelud ning sobivate abimeetmete kokkuleppimine. Vastajate hinnangul suurendab turvatunnet ka see, kui kogukonna spetsialistid on juhtumiga kursis ja vajaduse korral on võimalik abi kiiremini korraldada. Samuti leiti, et kannatanute ja lähedaste kaasamine aitab jõuda paremate kokkulepeteni ning tegeleda juhtumiga põhjalikumalt.

Samas valis suur osa vastajatest vastusevariandi „puudub info“. Kommentaaridest ilmnes, et KOV-id saavad kannatanutelt ja lähedastelt vähe tagasisidet, neil puudub sageli vahetu kokkupuude kannatanuga või on mõju keeruline hinnata.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-s potentsiaali toetada kannatanute ja lähedaste turvalisust, eelkõige läbi koostöö ja koordineeritud abimeetmete. Mõju hindamist raskendab aga vähene tagasiside ning piiratud ülevaade sellest, kuidas kannatanud ja nende lähedased pakutud tuge tegelikult kogevad.

Tagasisideküsimustikust ilmneb kuus suuremat kitsaskohtade rühma TUKO rakendamisel:

1. Inimesed ei täida kokkuleppeid, ei kontakteeru KOV-iga, ei pöördu teenusele või ei ole nõus kokkulepitud tegevustega. Samuti tuuakse välja, et kliendid ei ole alati suutelised muutusi rakendama või neil puudub sisemine motivatsioon.
2. TUKO toimib siis, kui inimene ise on huvitatud koostööst ja muutustest. Kui inimene ei ole koostöövalmis, ei soovi KOV-i abi või ei täida kokkuleppeid, jäävad võrgustiku võimalused piiratuks.
3. Vajadus parema ligipääsu järele tugiteenustele, alkoholisõltuvuse ravile, mõtestatud tegevustele mittetöötavale inimesele, spetsialistide ressursile ja jätkutoele TUKO-st väljunutele. See näitab, et TUKO saab küll riske kaardistada, kuid vajab toimimiseks piisavat teenuste võrgustikku.
4. Soovitakse selgemat rollijaotust, täpsemaid ootusi KOV-i panusele, selgemaid kriteeriume TUKO algatamiseks ning konkreetsemat infot selle kohta, mida KOV-ilt oodatakse.

5. Vaja on infovahetuse ja dokumenteerimise õigusselgust. Kuidas tõlgendada konfidentsiaalsuse sõnastust - kas infot võib jagada asendava kolleegi või sama asutuse teise spetsialistiga ning kas TUKO riskide maandamise plaani või protokollit võib lisada KOV-i sotsiaalinfosüsteemi menetlusedokumentide hulka.
6. TUKO rakendamine on ressursimahukas, kui juhtumeid palju või osapooli on mitu. Ettepanekuna toodud välja kohtumiste koondamine.

Soovitud lisatugi KOV poolt:

1. Soovitakse koolitusi, rohkem infot ja selgitusi TUKO eesmärgi ja toimimise kohta, metoodilist tuge, ühtsemaid tegutsemisjuhiseid, paremat ligipääsu tugiteenustele ja suuremat spetsialistide ressursi.
2. Vajadus parandada alkoholisõltuvuse ravi kättesaadavust, suurendada riigi tasandil teenuste kättesaadavust ning tagada jätkutugi TUKO-st väljunutele.
3. Parema infovahetuse kriminaalhoolduse poolt, näiteks kohustuste täitmise ja rikkumiste kohta. Vajadusel võiks kaasata ka kodukülastustele, et tekiks parem pilt inimese elamistingimustest ja toetamise võimalustest.

KOV poolt tulnud ettepanekud TUKO süsteemi parendamiseks:

1. Selgem rollijaotus ja vastutuse määratlemine.
2. Rohkem infot ja koolitusi (TUKO eesmärk, protsess).
3. Ühtsem algatamise kord – millal TUKO käivitada.
4. Regulaarsem ja struktureeritum infovahetus.
5. Jätkutugi ja isikule toetava inimese leidmine.
6. KOV-il võiks olla piiratud ligipääs veebis täidetavatele tegevuskavadele või võimalus infot turvaliselt jooksvalt lisada.

Soovituslikud arendussuunad:

1. KOV-i kaasamisel võiks senisest selgemalt sõnastada, millises küsimuses on KOV-i panust konkreetses juhtumis vaja. See võimaldab KOV-il endal hinnata, millise valdkonna spetsialisti osalemine on vajalik.
2. Tugevdada koostööpartnerite teadlikkust TUKO kohtumisel koostatava riskide maandamise plaani rollist ning kujundada ühtsemad praktikaid kokkulepete täitmise, tegevuste edendamise ja sekkumiste tulemuste jälgimiseks.
3. TUKO mõju sõltub sellest, kas riski maandamiseks vajalikud teenused on olemas. Eriti tuleks tähelepanu pöörata sõltuvusravile, tugiteenustele, noorte toetamisele, mõtestatud tegevustele ja spetsialistide ressursile. Ka hästi toimiva võrgustikutöö mõju on piiratud olukorras, kus tuvastatud riski või abivajaduse lahendamiseks puuduvad vajalikud teenused või muud sekkumisvõimalused.
4. Suurendada koostööpartnerite teadlikkust TUKO eesmärgist, toimimisest ning dokumenteerimise ja infovahetuse põhimõtetest, pakkudes vajadusel täiendavat metoodilist tuge ja koolitusi.
5. Inimese kaasamine sisuliselt, mitte formaalselt.

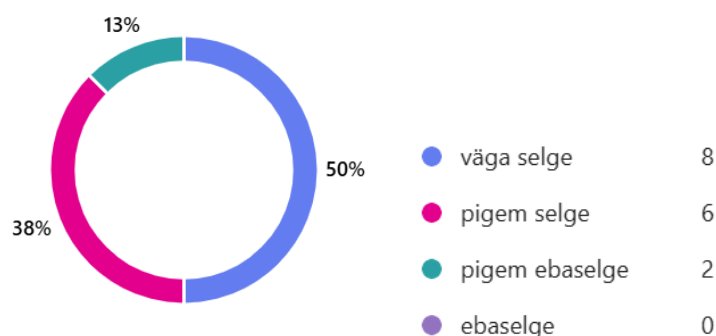
5.3.3. Ohvriabi tagasiside

Küsimustikule vastas 16 Ohvriabi esindajat erinevatest piirkondadest.

Tagasiside põhjal peetakse TUKO-t toimivaks koostöövormiks, mille peamised tugevused on ühise informuumi loomine, erinevate spetsialistide kaasamine ning toimepanijat puudutava teabe jagamine. Ohvriabi vaates toetab see kannatanu paremat mõistmist ja võimaldab pakkuda vajadustele vastavat tuge.

Samas ei olnud hinnangud üksnes positiivsed. Vastustes kerkisid korduvalt esile küsimused Ohvriabi kaasamise järjepidevuse, toimepanija vastutuse selguse, kokkulepete elluviimise ning koosolekute eesmärgipärase juhtimise kohta. Samuti toodi välja KOV-ide rolli ja teenuste kättesaadavusega seotud kitsaskohad, mis võivad mõjutada kokkulepitud tegevuste rakendamist.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-t väärtusliku koostööplatvormina, kuid selle tulemuslikkuse suurendamiseks on oluline tagada koostööpartnerite järjepidev kaasamine, selged eesmärgid ja vastutusalad ning parem ülevaade kokkulepete täitmisest.

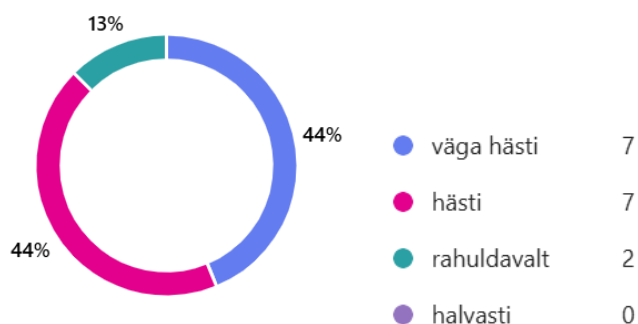

Joonis 1. Kuidas hindate Ohvriabi rolli selgust TUKO raamistikus?

Ohvriabi rolli nähakse eelkõige kannatanu toetaja ja olulise infokanalina. Vastajate hinnangul aitab koostöö parandada infovahetust, toetada kannatanut ning tagada, et kannatanult saadud oluline teave jõuaks vajadusel ka kriminaalhooldajani. Selgelt eristatakse ka tööjaotust, mille järgi kriminaalhooldus tegeleb toimepanija ja Ohvriabi kannatanuga.

Samas ei ole kõigile vastajatele üheselt selge, milline on Ohvriabi konkreetne roll TUKO-s. Ebakindlust seostatakse vähese kokkupuutega ning mõnel juhul ka arusaamaga, et vastutus võib jääda liigselt kannatanu kanda. See viitab vajadusele täpsustada rolli praktilist sisu ja ootusi koostöös.

Kokkuvõttes peetakse Ohvriabi rolli TUKO-s valdavalt selgeks, kuid enam tähelepanu vajavad olukorrad, kus Ohvriabi ei ole kannatanuga kontaktis või kus arutelu võib jätta mulje, et kannatanu kannab põhiraskust riskide maandamisel. Oluline on säilitada selge arusaam, et vastutus turvalisuse tagamise eest ei lasu kannatanul.

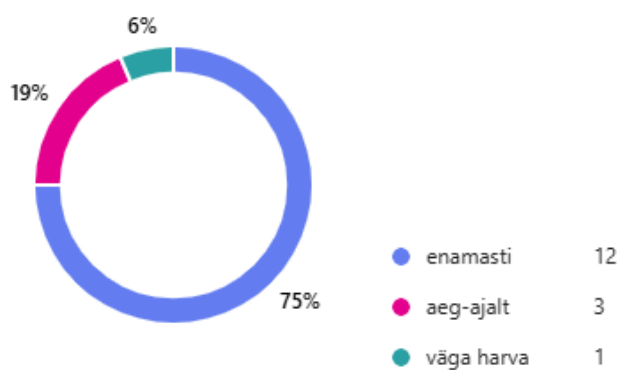

Joonis 2. Kui hästi on TUKO-s osalevate asutuste vahel töö- ja vastutusalad jaotatud?

Vastajad peavad TUKO-s osapoolte rolle ja koostöö loogikat üldiselt selgeks. Kommentaarides toodi esile, et kriminaalhooldus tegeleb eelkõige toimepanijaga ning Ohvriabi kannatanu toetamisega. Samuti nähakse TUKO tugevusena võimalust koondada erinevate spetsialistide teadmised ning leppida kokku iga koostööpartneri konkreetsed tegevused.

Kriitilisemates vastustes ei seata kahtluse alla võrgustikutöö vajalikkust, kuid rõhutatakse, et koostöö ei tohiks viia toimepanija vastutuse hajumiseni. Vastajate hinnangul võib TUKO mõju väheneda, kui vastutus kandub liigselt teenuseosutajatele, KOV-ile, politseile või kannatanule. Mitmes kommentaaris märgiti, et praktikas on tunnetatud vastutuse liikumist kriminaalhoolduselt ja toimepanijalt teistele osapooltele, eelkõige KOV-ile ja piirkonnapolitseile.

Kokkuvõttes peetakse rollijaotust üldjoontes arusaadavaks, kuid arendamist vajab vastutuse selgem fikseerimine. TUKO kokkulepetes tuleks üheselt eristada võrgustiku tegevused ja toimepanija kohustused, et säiliks vastutuse tasakaal ning sekkumiste mõju oleks suurem.

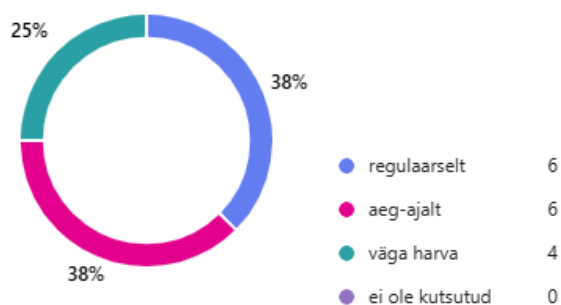

Joonis 3. Kuivõrd viib TUKO-s toimuv infovahetus ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni?

Valdav enamik vastajatest leidis, et TUKO-s toimuv infovahetus viib enamasti ühiste otsuste ja konkreetsete tegevusteni. Tagasisidest ilmneb, et mitmes piirkonnas toimib TUKO praktilise ja tulemusliku juhtumikorralduse vormina, mis toetab koostööpartnerite vahelist koordineeritud tegutsemist.

Samas näitasid kommentaarid, et kokkulepitud tegevuste elluviimine ei ole alati järjepidev. Mõnes juhtumis jäävad järeltegevused tagaplaanile, kuna tähelepanu nõuavad uued tööülesanded. Samuti märgiti, et kõik võrgustikuliikmed ei võta alati oma pädevuse piires vastutust kokkulepitud tegevuste elluviimise eest.

Kokkuvõttes peetakse TUKO tugevuseks infovahetust ning ühiste otsuste kujundamist, kuid süsteemi mõju suurendamiseks tuleks rohkem tähelepanu pöörata koosolekute eesmärgipärasele juhtimisele, kokkulepete konkreetsusele ning nende täitmise ja järelkontrolli tagamisele.

Joonis 4. Kui tihti kaasatakse Ohvriabi spetsialiste TUKO juhtumiaruteludele või ümarlauale?

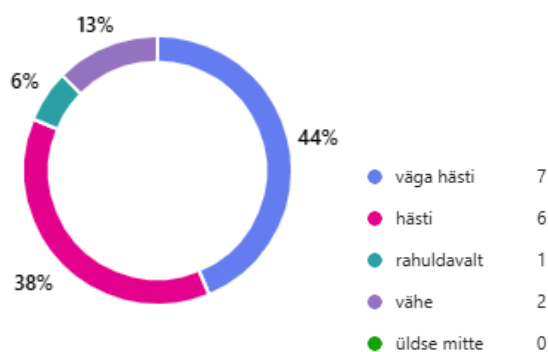
Veidi üle kolmandiku vastajatest märkis, et Ohvriabi kaasatakse TUKO aruteludesse regulaarselt, samas kui ligikaudu neljandiku hinnangul toimub kaasamine väga harva.

Kaasamisega seotud tagasiside on üldiselt positiivne. Vastajad tõid esile, et teave jõuab nendeni piisavalt varakult, võimaldades vajaduse korral teha eeltööd, ning kaasamine toimub enamasti lähtudes juhtumi sisust ja vajadustest. Samuti hinnati oluliseks võimalust saada teavet nii kohtumise aja kui ka arutlusele tulevate juhtumite kohta ning osaleda edasiste kohtumiste kavandamisel.

Samas nähtub vastustest, et Ohvriabi kaasamine sõltub sageli sellest, kas kannatanu on Ohvriabi poole pöördunud või kas temaga on juba kontakt loodud. Mitmed vastajad märkisid, et olemasoleva kontakti korral püütakse TUKO aruteludes osaleda, kuid kontaktita juhtumites ei pruugi kaasamine toimuda.

See viitab sellele, et kaasamispraktika on tihedalt seotud kannatanuga loodud kontaktiga. TUKO eesmärkidest lähtuvalt võib aga olla põhjendatud Ohvriabi kaasamine ka juhtumites, kus kannatanuga ei ole veel kontakti saavutatud, kuid arutelu keskmes on kannatanu turvalisus või toetamisvajadus.

Kokkuvõttes vajab täpsustamist mitte niivõrd kaasamise korraldus, vaid põhimõtted, mille alusel Ohvriabi TUKO protsessi kaasatakse. Selgemad kaasamiskriteeriumid aitaksid tagada Ohvriabi järjepidevama osaluse kannatanu seisukohast olulistel juhtumitel.

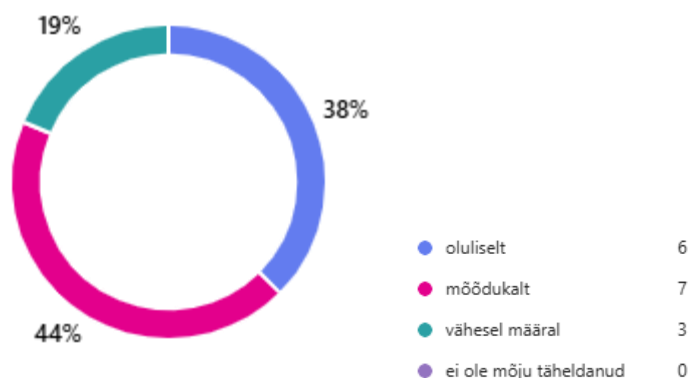

Joonis 5. Kui hästi toetab TUKO raamistik teid konkreetsete juhtumite riskide või abivajaduse mõistmisel ja maandamisel?

TUKO tuge riskide ja abivajaduse mõistmisel hinnatakse valdavalt positiivselt. Ohvriabi vaates seisneb selle peamine väärtus võimaluses saada täiendavat teavet toimepanija kohta. Vastajad tõid esile, et parem ülevaade toimepanija taustast, käitumismustritest ja riskiteguritest aitab kannatanut tõhusamalt toetada ning tema vajadusi paremini mõista.

TUKO oluline lisaväärtus on kannatanu vaate sidumine toimepanija riskipildiga. See võimaldab Ohvriabil kujundada oma tegevusi laiemast kontekstist lähtudes ning arvestada nii võimalike riskide kui ka teiste koostööpartnerite kavandatud sekkumistega.

Kokkuvõttes nähakse TUKO tugevusena terviklikuma arusaama kujunemist juhtumist, mis toetab kannatanu vajadustele vastava abi planeerimist ja suurendab koostööpartnerite suutlikkust riske ühiselt hinnata ning maandada.

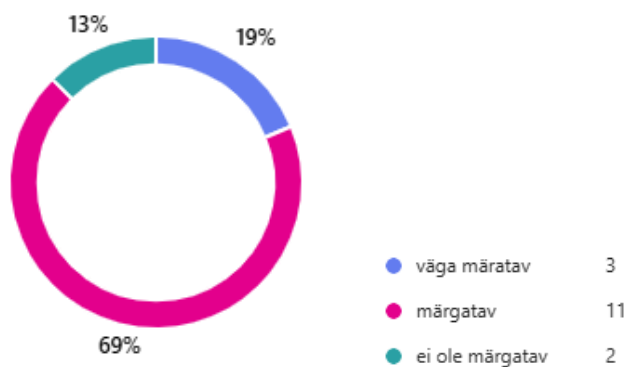
Joonis 6. Kuidas hindate TUKO mõju konkreetsete juhtumite riskide maandamisele teie piirkonnas?

Enamik vastajaid hindas TUKO mõju riskide maandamisele oluliseks või mõõdukaks. Positiivsed hinnangud põhinesid eelkõige TUKO võimel kujundada ühist riskipilti, toetada võrgustikutööd ning leppida kokku konkreetseid tegevusi riskide vähendamiseks. Vastajate hinnangul aitab TUKO näha juhtumit terviklikumalt, mis on oluline olukorras, kus ühelgi asutusel ei pruugi olla kogu vajalikku teavet.

Kriitilisemates kommentaarides seostati piiratud mõju toimepanija vastutuse ebapiisava rõhutamisega. Märgiti, et riskide tõhus maandamine võib jääda raskendatuks, kui toimepanija kohustused ja rikkumiste tagajärjed ei ole piisavalt selgelt määratletud või teadvustatud. Vastajate hinnangul võib sellisel juhul osa vastutusest kanduda liigselt võrgustikule, vähendades sekkumiste mõju.

Samuti juhiti tähelepanu olukordadele, kus toimepanija võib piirangutest hoolimata püüda kannatanuga ühendust võtta. See viitab vajadusele käsitleda TUKO aruteludes süsteemsemalt kontaktikeeldude, muude piirangute ning rikkumistele reageerimise põhimõtteid.

Kokkuvõttes nähakse TUKO-t olulise riskide maandamise tööriistana, kuid selle mõju suurendamiseks tuleks rohkem tähelepanu pöörata toimepanija vastutuse selgemale esiletoomisele ning kokkulepitud piirangute ja kohustuste täitmise jälgimisele.

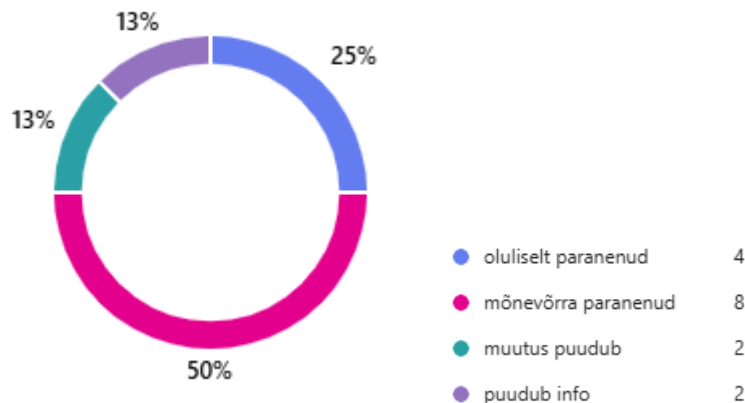

Joonis 7. Kui märgatav on TUKO panus kogukonna turvalisuse suurenemisse?

Ohvriabi hinnangul panustab TUKO kogukonna turvalisuse suurendamisse üldiselt positiivselt. Kommentaarides seostatakse turvalisuse paranemist eelkõige koostöö, infovahetuse ja võrgustikutööga. Vastajad rõhutavad, et erinevate osapoolte koordineeritud tegutsemine aitab riske paremini märgata, hinnata ja ennetada.

Mitmes vastuses toodi esile, et kogukonna turvalisuse loomisel on võtmetähtsusega just eri asutuste vaheline koostöö. Ühe vastaja sõnul on koostöö ja võrgustikutöö turvalise elukeskkonna kujundamisel keske tähtsusega.

Kokkuvõttes nähakse TUKO peamist panust kogukonna turvalisusse selles, et see loob ühise inforuumi ja võimaldab partneritel tegutseda koordineeritult. Ohvriabi vaates on just toimiv koostöö üks olulisemaid eeldusi riskide ennetamisel ja turvalisuse suurendamisel.

Joonis 8. Kuidas hindate TUKO mõju kannatanute ja lähedaste turvalisusele?

Enamik Ohvriabi vastajaid näeb TUKO-l positiivset mõju kannatanute ja nende lähedaste turvalisusele. Mõju seostatakse eelkõige parema infovahetusega toimepanija tausta, käitumismustri ja võimalike riskide kohta, mis aitab kannatanut tõhusamalt toetada. Samuti tuuakse esile koostöö paranemine kriminaalhooldusega ning kannatanute aktiivsem suunamine Ohvriabi teenustele.

Samas rõhutatakse, et Ohvriabi teenus on kannatanule vabatahtlik ning seetõttu sõltub abi ulatus ka kannatanu valmisolekust või nõusolekust teenusega liituda. See võib piirata TUKO mõju olukordades, kus kannatanu ei soovi või ei ole valmis tuge vastu võtma.

Kokkuvõttes hinnatakse TUKO mõju kannatanute ja lähedaste turvalisusele selgelt positiivseks. Mõju suurendamiseks on oluline tagada kannatanu vaate järjepidev esindatus aruteludes ning ühtne käsitus toimepanijaga seotud piirangute ja kontaktivõtumatsete puhul.

Tagasisideküsimustikust ilmneb viis suuremat kitsaskohta:

1. Piirkondlikud või juhtumipõhised erinevused seoses Ohvriabi kaasamisega. Osa vastajaid tõi välja, et kaasatakse väga harva või kaasamist on vähe.
2. Toimepanija vastutuse vähene rõhutamine. Soovitakse teo ja tagajärje selget kommunikatsiooni. Tuntakse, et toimepanijal on vähe vastutust.
3. Kokkulepete elluviimine on erinev. Mõnes vastuses märgitakse, et kokkulepped toimivad, teistes aga, et elluviimine jääb vahel teisejärguliseks või osad võrgustikuliikmed ei võta vastutust oma pädevuse piires.
4. Koosolekud peaksid olema konkreetsemad, süteemsemad ja eesmärgipärasemad. Soovitakse vältida liigset ajakulu.
5. KOV-ide kaasamine on problemaatiline, kuna kõik KOV-id ei ole huvitatud osalemisest. Probleemkoht olukorras, kus klient elab ühes KOV-is, kuid sisekirjutus teises – teenuse kättesaadavus võib jääda puudulikuks.

Soovitud lisatugi Ohvriabi poolt:

Ohvriabi ei too üldiselt esile vajadust täiesti uue ressursimudeli järele. Pigem oodatakse olemasoleva protsessi täpsustamist: regulaarsem kaasamine, selgem vastutus ja parem kokkulepete juhtimine.

Soovitakse regulaarset osalemist TUKO—s, kui on teada, et toimepanija, ohver või perekond on Ohvriabi süsteemis.

Ohvriabi poolt tulnud ettepanekud TUKO süsteemi parendamiseks:

1. Regulaarse koostöö soov.
2. Selgemad kohustused ja vastutus toimepanijale, ollakse arvamusel, et toimepanijat hoitakse „vati sees“.
3. Koosoleku juhi roll ja arutelu struktuur paremaks, eesmärgiga vältida ajakulu.

Soovituslikud arendussuunad:

1. TUKO protsessis võiks selgemalt määratleda, millistel juhtudel peab Ohvriabi olema kaasatud. Näiteks võiks kaasamine olla vaikimisi vajalik juhtumites, kus kannatanu on Ohvriabi vaateväljas, kus juhtum puudutab vägivallariski, kus toimepanijal võib olla kannatanuga kontakti võtmise risk või kus TUKO otsused mõjutavad otseselt kannatanu või lähedaste turvalisust.
2. Toetada TUKO kohtumiste läbiviimisel ühtse struktuuri järjepidevat kasutamist, et tagada kokkulepete, vastutajate, tähtaegade, kannatanu turvalisuse ja juhtumi riskide süsteemne käsitlemine.
3. Tugevdada koostööpartnerite teadlikkust TUKO kohtumisel koostatava riskide maandamise plaani rollist ning kujundada ühtsemad praktikaid kokkulepete täitmise, tegevuste edendamise ja sekkumiste tulemuste jälgimiseks.

5.4. Ettepanekud

Ettepanek: täpsustada koostööpartnerite kaasamise põhimõtteid, sealhulgas millal ja mis eesmärgil konkreetseid koostööpartnereid kaasatakse.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.06.2027

Mõõdik:

- koostööpartnerite kaasamise eesmärgid on täpsustatud;
- vähemalt üks TUKO-teemaline infopäev või koolitus aastas.

Ettepanek: toetada TUKO kohtumiste ettevalmistamise, kokkulepete fikseerimise ning nende täitmise ja tulemuste ülevaatamise põhimõtete ühtlast rakendamist.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Tähtaeg: 01.06.2027

Mõõdik:

- TUKO protokollis kajastuvad kokkulepitud tegevused, vastutajad ja tähtajad või põhjendatud otsus TUKO-ga mitte jätkata;
- vähemalt 80% kontrollitud TUKO juhtumitest sisaldab kokkulepete järelkontrolli infot.

6. Kriminaalhooldusametnike hinnang

Küsitluse eesmärk oli hinnata kriminaalhooldusametnike arusaama kriminaalhoolduse eesmärkidest, juhtumikorraldusest, rikkumistele reageerimisest, TUKO rakendamisest, partnerkoostööst ja töötingimustest. Küsitlusele vastas 45 kriminaalhooldusametnikku.

Tulemused näitavad, et kriminaalhooldusametnike professionaalne identiteet on tugev ning usaldus kriminaalhoolduse eesmärkide vastu kõrge. Ametnikud usuvad, et nende töö aitab ennetada uusi õigusrikkumisi, suurendab kriminaalhooldusaluste vastutustunnet ja toetab ühiskonna turvalisust. Kõige kõrgemalt hinnati eesmärkide selgust, vastutuse kujundamist ning TUKO põhimõtete mõistmist.

Samas ilmneb vastuolu eesmärkide ja nende praktilise rakendamise vahel. Ametnikud peavad riskihindamist, juhtumikorraldust, TUKO-t ja juhtumianalüüsi vajalikuks, kuid leiavad, et nende elluviimine on muutunud liigselt töömahukaks. Kõige sagedamini tuuakse esile dokumenteerimise maht, KIR-i täitmine, päevikukanded, TUKO tegevused ja juhtumianalüüsid, mis vähendavad vahetuks tööks kriminaalhooldusalustega jäävat aega.

Küsitluse kõige kriitilisemad tulemused puudutavad:

- võimalust rakendada individuaalset juhtumikorraldust;
- töökoormuse mõju standardi järgimisele;
- TUKO töömahu ja kasu tasakaalu;
- juhtumianalüüside stressirohkust;
- rikkumistele reageerimise praktika ühtsust.

Küsitluse vastused ei viita kompetentsi- ega motivatsiooniprobleemidele. Esile kerkinud kitsaskohad on peamiselt töökorraldusliku ja süsteemse iseloomuga. Organisatsiooni tugevuseks on pühendunud ja professionaalsed kriminaalhooldusametnikud, kelle tõhusat tööd piiravad eeskätt ressursipuudus, tööprotsesside korraldus ning administratiivne koormus.

Kriminaalhoolduse eesmärgid ja mõju	
Väide	Keskmine
"Mul on selge arusaam kriminaalhoolduse eesmärkidest, nagu need on standardis sõnastatud."	4,24
"Minu igapäevane töö aitab kaasa uute kuritegude ennetamisele."	4,20
"Tunnen, et kriminaalhooldusametniku roll ühiskonna turvalisuse tagamisel on praktikas teostatav."	4,04
"Minu töö toetab kriminaalhooldusaluste vastutuse võtmist oma tegude eest."	4,20

Kriminaalhooldusametnikud mõistavad kriminaalhoolduse eesmärgid ning samastuvad oma töö sisulise tähendusega. Nad näevad oma rolli eelkõige uute õigusrikkumiste ennetamises, vastutustunde kujundamises ja ühiskonna turvalisuse toetamises. Samas teadvustatakse, et lõplik vastutus muutuste eest lasub inimesel endal ning töö tulemuslikkus sõltub suurel määral hooldusaluse motivatsioonist ja valmisolekust koostöös.

Vastustest ilmneb, et juhtumid on muutunud järjest keerukamaks ning hõlmavad sageli sõltuvusprobleeme, vaimse tervise raskusi ja keerulisi sotsiaalseid olukordi. Seetõttu peetakse oluliseks ametnike professionaalset arengut, praktilisi kogemusi ja kaalutlusõigust. Standardit nähakse vajaliku väärtuspõhise raamistikuna, kuid praktikas tuleb sageli teha juhtumipõhiseid ja paindlikke otsuseid.

Peamised väljakutsed on seotud töökoormuse, administratiivsete kohustuste, info liikumise ja suurenevate ühiskondlike ootustega. Ametnikud leiavad, et avalikkus ootab kriminaalhoolduselt sageli kiireid ja täielikke lahendusi, kuigi tegemist on pikaajalise mõjutus- ja rehabilitatsiooniprotsessiga.

Küsimusele standardis kirjeldatud ja tegeliku rolli erinevuste kohta antud vastused näitavad, et kriminaalhooldusametniku roll kattub suures osas standardiga ning standardit peetakse oluliseks tööalaseks suunanäitajaks. Erinevused tulenevad eelkõige töökorralduslikest ja ressursiga seotud piirangutest. Suure töökoormuse ja dokumenteerimise mahu tõttu jääb vähem aega vahetuks tööks hooldusalustega ning ametnikud täidavad sageli lisaks järelevalve- ja juhtumikorraldusülesannetele ka nõustaja, kriisitöötaja, sotsiaaltöötaja ja teenuste koordineerija rolli.

Kokkuvõttes ei kritiseerita standardi sisu, vaid tingimusi, milles selle põhimõtteid tuleb rakendada. Peamiste väljakutsetena nähakse töökoormust, keerukate juhtumite sagenemist ja ressursside piiratud, samal ajal kui kuritegevuse ennetamist, vastutuse kujundamist ja muutuste toetamist peetakse jätkuvalt kriminaalhoolduse keskseteks ülesanneteks.

Juhtumikorraldus	
Väide	Keskmine
"Mul on piisavalt aega ja võimalusi rakendada individuaalset ja inimesekeskset juhtumikorraldust."	2,67
"Riskide ja tugevuste hindamine toetab juhtumikorraldust."	4,20
"Juhtumikorralduslik lähenemine on kriminaalhoolduses ühtselt mõistetud."	3,51
"Saan oma töös tasakaalustada ühiskonna kaitset ja hooldusaluse taasühiskonnastamist."	3,76

Kriminaalhooldusametnikud toetavad juhtumikorralduslikku ja inimesekeskset lähenemist ning peavad seda kriminaalhoolduses õigeks tööviisiks. Kommentaarides ei seata kahtluse alla riskide ja tugevuste hindamise, individuaalse juhtumikorralduse ega olemasolevate töövahendite, sealhulgas riskihindamise, TÕ ja KKT vajalikkust. Vastupidi, neid nähakse oluliste vahenditena hooldusaluse vajaduste mõistmisel ja sekkumiste planeerimisel.

Tagasisidest ilmneb siiski selge vastuolu juhtumikorralduse põhimõtete ja nende rakendamise võimaluste vahel. Kõige sagedamini nimetatud takistusteks on suur töökoormus, ajapuudus ning administratiivsete ülesannete maht. Ametnike hinnangul ei võimalda suur hooldusaluste arv kõigile juhtumitele läheneda sellise põhjalikkusega, nagu standard ette näeb. Seetõttu tuleb sageli teha valikuid, milliste juhtumitega süvitsi tegeleda ja milliste puhul piirduda minimaalselt vajalike tegevustega. Mitmed vastajad viitavad ka vaimsele koormusele ja läbipõlemisriskile.

Olulise probleemina tuuakse välja dokumenteerimise ning administratiivsete kohustuste suur maht. Riskihindamised, KIR-i täitmine, TUKO-ga seotud tegevused ja muu aruandlus võtavad ametnike hinnangul märkimisväärse osa tööajast. Kuigi nende tegevuste vajalikkust ei seata kahtluse alla, peetakse nende mahtu ebaproportsionaalselt suureks võrreldes ajaga, mis jääb vahetuks klienditööks.

Riskide ja tugevuste hindamist peetakse vajalikuks ning juhtumikorraldust toetavaks tööriistaks, kuid praegust hindamisprotsessi kirjeldatakse sageli liiga mahuka, ajakuluka ja kohati subjektiivsena. Vastajad leiavad, et hindamistulemused võivad sõltuda ametniku või ülevaataja tõlgendusest ning hindamisvorm vajaks lihtsustamist ja ajakohastamist.

Korduvalt tõstatatakse partnerteenuste ja tugisüsteemide piiratud kättesaadavuse teema. Eelkõige tuuakse esile vaimse tervise teenuste, psühholoogilise abi, rehabilitatsiooni ja sõltuvusravi vähesust.

Ametnikud leiavad, et soovitud muutuste saavutamine on keeruline olukorras, kus kriminaalhooldusalusel puudub tegelik võimalus saada vajalikku ravi või tuge.

Tagasisidest ilmneb ka mure tööpraktikate ebaühtluse pärast. Vastajate hinnangul erinevad piirkonniti juhtumikorraldus, riskihindamiste läbiviimine ja rikkumiste käsitlemine. Samuti peetakse probleemiks infoüleküllust, sest koolitusi, juhiseid ja arendustegevusi on palju ning kõigi muudatustega kursis püsimine on keeruline. Seetõttu nähakse vajadust suurema ühtlustamise järele nii väljaõppes kui ka igapäevastes tööpraktikates.

Mitmed ametnikud kirjeldavad pinget professionaalse vastutuse ja tegelike mõjutamisvõimaluste vahel. Kuigi eesmärgiks on tasakaal ühiskonna kaitse ja kriminaalhooldusaluse taasühiskonnastamise vahel, mõjutavad selle saavutamist otseselt töökoormus, juhtumite keerukus ja ressursside piiratus. Mõned vastajad märgivad, et näevad kõrget riski uue õigusrikkumise toimepanemiseks, kuid nende võimalused olukorda mõjutada on piiratud.

Positiivse poole pealt hinnatakse juhtumikorralduse põhimõtteid, olemasolevaid töövahendeid ning kliendikeskset lähenemist toetavat töökeskkonda. Kokkuvõttes ei seisne ametnike hinnangul peamised probleemid juhtumikorraldusliku mudeli sisus, vaid tingimustes, milles seda igapäevaselt rakendada tuleb. Organisatsiooni tugevuseks nähakse pühendunud ja professionaalseid kriminaalhooldusametnikke, kelle töö tegemise võimalusi piiravad eelkõige töökoormus, administratiivne koormus, teenuste vähenene kättesaadavus ning ebaühtlased tööpraktikad.

Autonoomia ja vastutus	
Väide	Keskmine
"Kriminaalhooldusaluseid kaasatake piisavalt nende juhtumikorraldusega seotud otsuste ja tegevuste planeerimisse."	4,09
"Autonoomia andmine kriminaalhooldusalustele toetab nende pikaajalist muutust."	4,07
"Rikkumistele reageerimisel on võimalik rakendada lisaks kontrollile ka taastavat lähenemist."	3,67
"Tunnen end kindlalt tasakaalu leidmisel toetuse ja järelevalve vahel."	3,51

Autonoomia toetamine ja hooldusaluste kaasamine on ametnike jaoks olulised professionaalsed väärtused ning pikaajalise muutuse eeldused. Hooldusaluste osalemist eesmärkide seadmisel ja tegevuste kavandamisel nähakse osana väärtuspõhisest tööst, mitte üksnes meetodilise nõudena.

Peamise väljakutsena tuuakse esile toetamise ja järelevalve tasakaalustamine. Ametnik peab ühtaegu toetama hooldusaluse iseseisvust ja vastutuse võtmist, tagama järelevalve, reageerima rikkumistele ning kaitsma ühiskonna turvalisust. Ebakindlus selle tasakaalu leidmisel ei tulene niivõrd teadmiste puudumisest, kuivõrd keerukatest juhtumitest ja vastandlikest ootustest.

Autonoomia mõju sõltub suuresti hooldusaluse motivatsioonist, valmisolekust vastutust võtta ja olemasolevatest tugisüsteemidest. Hästi toimivates juhtumites on inimene ise pöördunud ravile või nõustamisele, valinud sobiva teenuse, korraldanud kohtumisi või täitnud kokkulepitud kohustusi. Eriti tulemuslikuks peetakse hoolduskava koostamist inimese enda eesmärkidest ja vajadustest lähtudes, sest see suurendab tema osalust, vastutustunnet ja koostöövalmidust.

Ebaõnnestumisi seostatakse enim motivatsioonipuuduse, sõltuvusprobleemide ja tagasilangustega. Kirjeldatakse olukordi, kus hooldusalune väljendab koostöövalmidust, kuid ei täida võetud kohustusi või kasutab ametniku paindlikkust ära. Seetõttu rõhutatakse, et autonoomia ei tähenda kontrollist loobumist, vaid selle ulatus peab vastama inimese tegelikule valmisolekule ja olema seotud vastutusega.

Otsustamist raskendab hooldusaluse tegelike kavatsuste hindamine. Alati ei ole selge, kas inimene soovib muutuda või annab sotsiaalselt soovitavaid vastuseid. Negatiivsed kogemused võivad muuta

ametnikud autonoomia andmisel ettevaatlikumaks ja suurendada vajadust kontrolli järele, kuigi inimese käitumist ei ole võimalik täielikult prognoosida.

Taastavat lähenemist peetakse väärtuslikuks, kuid selle rakendamist piiravad vähesed praktilised oskused, kogemused ja väljaõpe. Samuti ei ole see sobiv kõigile juhtumitele ning olemasolevad tööprotsessid ei toeta alati selle süsteemset kasutamist. Vastustest ilmneb vajadus täiendava koolituse ja selgemate juhiste järele.

Autonoomia rakendamist võivad takistada ka teenuste piiratud kättesaadavus, dokumentide ja tõendite kogumise raskused ning probleemid koostöös partnerasutustega. Sellisel juhul ei sõltu tulemus üksnes hooldusaluse või ametniku tegevusest, vaid ka laiemast tugisüsteemist.

Professionaalsete dilemmade, riskide hindamise ja keeruliste otsustega kaasneb ametnikele psühholoogiline koormus. Supervisiooni peetakse oluliseks toetusmeetmeks, mis aitab keerulisi juhtumeid analüüsida ja ebakindlusega toime tulla.

Kokkuvõttes peetakse autonoomiat oluliseks vahendiks hooldusaluse vastutuse, motivatsiooni ja püsiva muutuse toetamisel. Selle edukus sõltub inimese valmisolekust, ametniku oskusest tasakaalustada toetust ja kontrolli ning vajalike teenuste ja tugisüsteemide olemasolust.

Rikkumistele reageerimine	
Väide	Keskmine
"Rikkumistele reageerimise põhimõtted on minu jaoks selged."	3,91
"Reageerimisviiside (hoiatus, erakorraline ettekanne) praktika on ühtlane."	3,00
"Mul on piisav kaalutusõigus valida konkreetse rikkumise puhul sobiv reageerimisviis."	3,62
"Rikkumistele reageerimine toetab kriminaalhoolduse eesmärke, mitte pelgalt kontrolli ja formaalset nõuete täitmist."	3,84
"Rikkumistele reageerimise tähtsajad on praktikas realistlikud ja teostatavad."	3,11
"Erakorralise ettekande esitamisel olen vaba tegema juhtumist lähtuva ettepaneku ilma surveta (millist ettepanekut eelistada) ettepaneku sisule."	3,78

Rikkumistele reageerimise üldpõhimõtted on ametnikele valdavalt arusaadavad ning kooskõlas kriminaalhoolduse eesmärkidega. Suurima probleemina tuuakse siiski välja reageerimispraktikate ebaühtlus. Eriti puudutab see kirjalike hoiatuste kasutamist ja seda, millal piirduda hoiatusega, kasutada täiendavaid sekkumisi või liikuda erakorralise ettekande koostamiseni. Ametnike hinnangul võib erinev praktika piirkondade ja ametnike lõikes mõjutada kriminaalhooldusaluste võrdset kohtlemist.

Oluliseks peetakse reageerimise seost vastutuse kujundamisega. Rikkumistele peab järgnema selge ja arusaadav reaktsioon, kuid samal ajal tuleb säilitada tasakaal toetamise ja kontrolli vahel. Samuti nähakse vajadust paindlikkuse järele olukordades, kus reageerimistähtaegu mõjutavad hooldusaluse kättesaadavus, viivitused partnerasutustes või pikad menetlused.

Kõige enam tekitavad ebaselgust registreerimiskohustuse rikkumised, üldkasuliku tööga seotud probleemid ning alkoholi või narkootiliste ainete tarvitamise keelu rikkumised. Nende juhtumite puhul on sageli keeruline eristada tahtlikku kohustuste eiramist terviseprobleemidest, sõltuvushäirest või muudest objektiivsetest takistustest. Samuti tuuakse esile niinimetatud hallid alad, kus rikkumise raskus või vastutus ei ole üheselt määratletav ning otsused sõltuvad suurel määral ametniku professionaalsest kaalutusõigusest.

Erakorraliste ettekannete kujundamisel peetakse keskseks juhtumipõhist lähenemist. Ametnikud lähtuvad rikkumise olemusest, korduvusest, riskitasemest, koostöövalmidusest ja juhtumi tervikpildist.

Professionaalset kaalutusõigust peetakse oluliseks, kuid tunnistatakse, et see võib kaasa tuua erinevaid lähenemisi sarnastele juhtumitele.

Ettepanekute kujunemist mõjutavad lisaks juhtumi asjaoludele seadused, standard, juhised, kohtute praktika ning organisatsioonilised tegurid. Probleemidena nimetatakse pikki kohtumenetlusi, suurenevat töökoormust ja piiratud võimalusi kasutada alternatiivseid sekkumisviise enne karistuse täitmisele pööramise ettepanekut.

Kokkuvõttes usaldavad ametnikud olemasolevat süsteemi ning peavad reageerimise ja erakorraliste ettekannete kujundamise põhimõtteid üldiselt asjakohaseks. Peamisteks arendusvajadusteks nähakse ühtlasemat praktikat, selgemaid juhiseid ja suuremat paindlikkust keerukate juhtumite käsitlemisel.

Juhtumianalüüsid	
Väide	Keskmine
"Juhtumianalüüsid (eriteate analüüs) aitavad reaalselt juhtumikorralduse kvaliteeti parandada."	3,51
"Juhtumianalüüside (eriteate analüüs) järel planeeritud tegevused on elluviidavad (näiteks täiendavad koolitused, infotunnid)."	3,47
"Juhtumianalüüside (eriteate analüüs) tulemusi kasutatakse edaspidises töös järjepidevalt."	3,44
"Kui minu juhtumikorraldusele tehakse analüüsi (eriteate analüüs), siis see ei tekita minus stressi."	2,68

Küsimustele, mis käsitlesid juhtumianalüüside mõju ja kasutegurit, antud vastused näitavad üldiselt mõõdukalt positiivset suhtumist juhtumianalüüsidesse. Enamik vastajatest leiab, et juhtumianalüüsid aitavad parandada juhtumikorralduse kvaliteeti, toetavad ametnike professionaalset arengut ning võimaldavad saadud õppetunde edaspidises töös rakendada. Samas domineeris mitme väite puhul neutraalne hinnang, mis viitab sellele, et kõigil ametnikel ei ole juhtumianalüüsidesga piisavalt kokkupuuteid või ei tunnetata nende mõju üheselt.

Kommentaaridest ilmneb, et juhtumianalüüside peamise väärtusena nähakse võimalust õppida nii enda kui ka teiste kogemustest, saada uusi vaatenurki ning mõista juhtumeid terviklikumalt. Positiivselt hinnatakse ka juhtide ja meetodikute tuge ning konstruktiivset tagasisidet.

Samas kaasneb juhtumianalüüsidesga paljude ametnike jaoks märkimisväärne stress. Vastajad kirjeldavad ärevust, enesehindamise survet ning tunnet, et tähelepanu keskendub sageli rohkem vigadele ja tegemata jäänud tegevustele kui hästi toiminud lahendustele. Eriti emotsionaalselt keeruliste juhtumite puhul võib analüüs tähendada sündmuste uuesti läbielamist ning oma otsuste põhjalikku õigustamist.

Olulise teemana tõstetakse esile ka juhtumianalüüside ajamahukus. Ametnike hinnangul nõuavad nii analüüsiprotsess kui ka eneseanalüüs märkimisväärselt aega olukorras, kus töökoormus on juba niigi suur. Samuti soovitakse kiiremat tagasisidet, et saadud õppetunde oleks võimalik paremini igapäevatöös rakendada.

Mitmed vastajad leiavad, et juhtumianalüüsid võiksid olla senisest enam arengut toetavad ja tasakaalustatud ning pöörata rohkem tähelepanu tugevustele, headele praktikatele ja põhjendatud otsustele. Mõnel ametnikul puudub juhtumianalüüsidesga isiklik kogemus, kuid nende hoiakuid mõjutavad kolleegide kogemused, mille põhjal tajutakse protsessi mõnikord pigem kontrolliva kui toetavana.

Kokkuvõttes peetakse juhtumianalüüsi vajalikuks ja kasulikuks tööriistaks, mis toetab õppimist ning töö kvaliteedi parandamist. Arendusvajadused on seotud eelkõige protsessi stressitaseme vähendamise, tagasiside tasakaalustatuse suurendamise ning ajakulu optimeerimisega.

Riskihindamine ja TUKO	
Väide	Keskmine
"Riskihindamine annab mulle piisava aluse sekkumiste ja järelvalve planeerimiseks."	3,80
"Kohtlemistaseme määramine ja muutmine on praktikas loogiline ja põhjendatud."	3,78
"TUKO rakendamise kriteeriumid on mulle arusaadavad."	4,16
"TUKO rakendamine aitab kaasa riskide vähendamisele."	3,51
"TUKO kasutamine on töömahu ja kasu osas tasakaalus."	2,78

Ametnikud peavad TUKO-t ja riskipõhist juhtumikorraldust sisuliselt vajalikuks ning kriminaalhoolduse eesmärgi toetavaks. Kommentaaridest ei ilmne vastuseisu võrgustikupõhisele tööle ega riskide hindamise põhimõtetele. Kriitika on suunatud eelkõige rakendamise praktilistele aspektidele, nagu töömaht, ressursikulu ja protsessi formaalsus.

Kõige sagedamini tuuakse probleemina välja TUKO töömahukus. Kohtumiste ettevalmistamine, korraldamine, dokumenteerimine ja järeltegevused nõuavad ametnike hinnangul palju aega ning saadav kasu ei ole alati tehtud töömahuga proportsionaalne. Korduvalt viidatakse dubleerimisele, suurele dokumenteerimismahule ja riskihindamiste kordamisele olukordades, kus hooldusaluse olukorras ei ole toimunud olulisi muutusi.

Riskihindamist peetakse vajalikuks töövahendiks, kuid selle läbiviimist kirjeldatakse sageli liiga mahuka ja kohati subjektiivsena. Samuti tuntakse ebakindlust kohtlemistaseme määramisel ja muutmisel, eriti olukordades, kus tehtud otsused võivad hiljem kaasa tuua kriitikat. Vastajate hinnangul vajaks süsteem suuremat paindlikkust ja ametnike professionaalse kaalutusõiguse paremat toetamist.

Kommentaaridest ilmneb selge üksmeel, et TUKO on kõige tõhusam keerukate ja kõrge riskiga juhtumite korral, kus inimesel esineb samaaegselt mitu probleemi ning vajalik on erinevate asutuste koordineeritud sekkumine. Eriti väärtuslikuks peetakse TUKO-t sõltuvusprobleemide, vaimse tervise raskuste, eluasemeprobleemide, pikaajalise vangistuse järel vabanenud isikute, lähisuhtevägivalla juhtumite ning teiste multiprobleemsete olukordade puhul. Oluliseks peetakse ka võimalust koondada erinevate osapoolte teadmised ühte infovälja ja kujundada ühine tegevuskava.

Väga tugevalt rõhutatakse hooldusaluse motivatsiooni rolli. Ametnike hinnangul annab TUKO parimaid tulemusi olukordades, kus inimene on valmis muutusteks ja koostööks. Kui motivatsioon puudub või vajalikud tugiteenused ei ole kättesaadavad, jääb ka võrgustikutöö mõju sageli piiratuks.

TUKO ebaefektiivsuse peamiste põhjustena nimetatakse partnerite vähest panustamist, kohtumiste formaalsust, hooldusaluse motivatsioonipuudust, ressursi- ja ajapuudust ning piiratud ligipääsu vajalikele teenustele. Mitmed vastajad leiavad, et TUKO rakendatakse mõnikord ka juhtumites, kus võrgustikupõhine sekkumine ei anna tavapärase juhtumikorraldusega võrreldes täiendavat väärtust. Samuti viidatakse info liikumise probleemidele, ebaühtlastele tööpraktikatele ja erinevatele ootustele koostööpartnerite vahel.

Kokkuvõttes nähakse TUKO tugevusena võimalust koondada eri asutuste teadmised, parandada infovahetust ja toetada keerukate juhtumite lahendamist. Probleemina ei nimetata TUKO põhimõtteid, vaid selle ressursimahukust, formaalset rakendamist mõnes juhtumis ning piiratud võimalusi kokkulepitud tegevuste elluviimiseks olukorras, kus puuduvad vajalikud teenused või koostöövalmidus.

Partnerkoostöö	
Väide	Keskmine
"Koostöö KOV/LOV-ga juhtumikorralduses on toimiv (sh. sisuline ja õigeaegne)."	3,69
"Koostöö PPA-ga juhtumikorralduses on toimiv (sh. sisuline ja õigeaegne)."	4,02
"Koostöö prokuratuuriga juhtumikorralduses on toimiv (sh. sisuline ja õigeaegne)."	3,80
"Koostöö Ohvriabiga juhtumikorralduses on toimiv (sh. sisuline ja õigeaegne)."	3,82
"Rollid ja vastutus on koostöös partneritega selged."	3,49

Kriminaalhooldusametnikud hindavad koostööd partnerasutustega üldiselt positiivselt ning peavad võrgustikutööd oluliseks osaks juhtumikorraldusest. Positiivsete näidetena tuuakse esile toimiv koostöö kohalike omavalitsuste, politsei, lastekaitse ja teiste partneritega, ühised kodukülastused ning juhtumid, kus erinevad osapooled tegutsevad ühise eesmärgi nimel. Samuti nähakse TUKO väärtusena võimalust koondada eri asutuste teadmised ühte infovälja ja kujundada ühiseid lahendusi keerukates juhtumites.

Samas sõltub koostöö kvaliteet vastajate hinnangul sageli piirkonnast ja konkreetsetest inimestest. Mitmed ametnikud märgivad, et koostöö toimivus tugineb sageli üksikisikute initsiatiivile, mitte ühtsetele tööpraktikatele. Seetõttu ei ole partnerite panus ja koostöö kvaliteet kõikjal ühesugune.

Kõige sagedamini tõstatatakse rollide ja vastutuse jaotuse küsimus. Ametnike hinnangul jääb koostöövõrgustikes juhtiv ja koordineeriv roll sageli kriminaalhoolduse kanda ning partnerid ei võta alati võrdselt vastutust tegevuste planeerimisel ja kokkulepete elluviimisel. Vastajate hinnangul tuleks võrgustikus selgemalt kokku leppida osapoolte rollid, vastutus ja ootused.

Olulise arenguvajadusena nähakse infovahetuse parandamist. Mitmed vastajad leiavad, et vajalik teave liigub partnerite vahel aeglaselt, praktika on piirkonniti ebaühtlane ning andmekaitseelised piirangud muudavad info jagamise keerukaks. Soovitakse tõhusamaid tehnilisi lahendusi, paremat ligipääsu vajalikule informatsioonile ning ühtsemaid koostööpraktikaid.

Korduvalt tõstetakse esile vajadust tugevdada koostööd kohalike omavalitsuste, tervishoiu- ja vaimse tervise valdkonna spetsialistide ning politseiga. Eriti oluliseks peetakse vaimse tervise teenuste, sõltuvusravi ja muude tugiteenuste kättesaadavust, sest paljude hooldusaluste probleemid on otseselt seotud nende valdkondadega.

Mitmed ametnikud rõhutavad, et TUKO ja teisi võrgustikumeetmeid tuleks rakendada eelkõige juhtumites, kus koostöö loob selget lisaväärtust. Vastajad toetavad vajaduspõhist lähenemist ning leiavad, et ametnikel võiks olla suurem otsustusõigus hinnata, millal võrgustikukohtumine on sisuliselt vajalik.

Kokkuvõttes peetakse olemasolevaid koostöövõrgustikke vajalikuks ja valdavalt toimivaks. Peamised arenguvajadused on seotud infovahetuse parandamise, rollide ja vastutuse selgema määratlemise, partnerite aktiivsema panustamise ning tervishoiu- ja sotsiaalteenuste parema kättesaadavusega. Samuti nähakse vajadust vähendada kriminaalhooldusametnikele langevat koordineerimis- ja halduskoormust ning ühtlustada koostööpraktikaid eri piirkondades.

Päevik	
Väide	Keskmine
"Päeviku täitmise nõuded on arusaadavad."	4,00
"Päeviku täitmisele kuluv aeg on proportsioonis selle väärtusega."	3,24
"Päevik võimaldab juhtumikorralduse sujuvat üleandmist teisele ametnikule."	4,09

Kommentaaridest joonistub välja ühtne seisukoht, et päevikukanded on juhtumikorralduse seisukohast vajalikud, kuid nende koostamisele kuluv aeg ja dokumenteerimise maht ei ole alati tasakaalus klienditöö vajadustega.

Kõige sagedamini tuuakse probleemina välja suur ajakulu ja halduskoormus. Ametnike hinnangul kulub dokumenteerimisele ebaproportsionaalselt palju tööaega ning kõigi tegevuste piisavalt põhjalik kajastamine ei ole suure töökoormuse juures alati realistlik. Samas peetakse päevikukandeid oluliseks, kuna need toetavad juhtumite üleandmist, riskide hindamist, tehtud otsuste põhjendamist ja töö järjepidevust.

Mitmed vastajad leiavad, et dokumenteerimine peaks keskenduma juhtumikorralduse seisukohalt olulisele teabele, riskidele, otsustele ja sekkumistele. Praegustes nõuetes nähakse kohati liigset detailsust ning vajadust dokumenteerida tegevusi, millel puudub hilisem praktiline väärtus.

Korduvalt tõstatatakse dubleerimise probleem. Sama infot tuleb sisestada mitmesse süsteemi ja dokumenti, sealhulgas päevikutesse, riskihindamistesse, TUKO dokumentidesse ja registritesse. Vastajate hinnangul ei loo see lisaväärtust, vaid suurendab töökoormust ja soodustab korduvat andmesisestust.

Päevikukannete tegemist KIR-is peetakse ajamahukaks ning rõhutatakse vajadust suurema paindlikkuse järele. Ametnike hinnangul peaks dokumenteerimise ulatus sõltuma juhtumi keerukusest ning päevikukannete kvaliteeti ei tohiks hinnata üksnes mahu põhjal. Samuti tuuakse välja vajadus ühtsemate juhiste järele, et vähendada erinevaid tõlgendusi dokumenteerimise nõuete osas.

Ühe peamise arengusuunana nähakse automatiseerimist. Vastajad pakuvad lahendustena automaatseid andmeülekandeid, eeltäidetud vorme, tekstimalle, kõnetuvastust ja tehisintellektil põhinevaid tööriistu, mis vähendaksid käsitööd ning võimaldaksid keskenduda rohkem sisulisele tööle hooldusalustega.

Kokkuvõttes ei seata kahtluse alla dokumenteerimise vajalikkust, vaid peetakse vajalikuks vähendada dubleerimist, muuta dokumenteerimine eesmärgipärasemaks ning leida parem tasakaal haldusülesannete ja vahetu klienditöö vahel.

Töökoormus ja areng	
Väide	Keskmine
"Töökoormus võimaldab järgida kriminaalhoolduse standardit."	2,71
"Tunnen, et saan oma töös piisavat tuge (juht, kolleegid, juhised)."	3,73
"Mul on võimalus professionaalseks arenguks."	3,91

Ametnike hinnangutest joonistub välja, et kriminaalhoolduse põhimõtteid, standardit ja professionaalset suunda peetakse üldiselt õigeks. Organisatsiooni suurimate tugevustena tuuakse esile pühendunud ja professionaalsed ametnikud, tugev kolleegidevaheline koostöö, juhtide ja metoodikute tugi ning kaasaegsed juhtumikorralduse põhimõtted. Samuti hinnatakse standardit

kui olulist kvaliteediraamistikku, mis toetab töö järjepidevust ja ühtseid tööpõhimõtteid.

Kõige suurema väljakutsena tõuseb esile töökoormus. Vastajate hinnangul on juhtumite käsitlemisele esitatavad nõuded viimastel aastatel oluliselt suurenenud, kuid töökoormuse arvestamise põhimõtted ja ressursid ei ole samas tempos muutunud. Selle tulemusena tekivad raskused standardi järgimisel, tähtaegadest kinnipidamisel ning kvaliteetse juhtumikorralduse tagamisel. Mitmed ametnikud seostavad suurt töökoormust ka eksimuste suurenemise ja läbipõlemise riskiga.

Olulise teemana käsitletakse standardi praktilist rakendamist. Vastajad peavad standardit vajalikuks, kuid leiavad, et seda ei tohiks käsitleda jäiga reeglistikuna. Korduvalt rõhutatakse vajadust suurema paindlikkuse ja professionaalse kaalutlusõiguse järele, et ametnikud saaksid lähtuda konkreetse juhtumi vajadustest ja olemasolevatest ressurssidest.

Mitmed vastajad tõstavad esile professionaalse arengu võimalused. Kuigi organisatsioon pakub erinevaid koolitusi ja arengutegevusi, ei võimalda töökoormus neis alati osaleda. Eriti rõhutatakse vajadust praktiliste ja kvaliteetsete erialakoolituste järele ning leitakse, et arenguvõimaluste olemasolu ei tähenda automaatselt võimalust neid kasutada.

Tähelepanuväärse teemana kerkib esile ametnike heaolu. Vastused viitavad püsivale ajasurvele, suurele töökoormusele ja kõrgetele ootustele, mida seostatakse läbipõlemise riskiga. Kuigi kõrgelt hinnatakse kolleegide tuge ning regulaarseid arutelusid juhtide ja metoodikutega, leitakse, et need ei asenda süsteemseid lahendusi töökoormuse tasakaalustamiseks ja töötingimuste parandamiseks.

Samuti ilmneb vajadus suurema selguse järele professionaalse kaalutlusõiguse kasutamisel. Mõned ametnikud tunnevad ebakindlust otsustusvabaduse ulatuse ja tehtud otsuste hilisema hindamise osas. Vastajate hinnangul aitaksid ühtsemad ootused ja selgemad juhised suurendada otsustuskindlust keerukate juhtumite lahendamisel.

Kokkuvõttes ei näe ametnikud peamisi probleeme kriminaalhoolduse eesmärkides ega töö põhimõtetes. Suurimad arenguvajadused on seotud töökoormuse realistlikuma hindamise, ajaressursi suurendamise, ametnike heaolu toetamise, koolituste parema kättesaadavuse ning standardi paindlikuma rakendamisega. Vastajate hinnangul aitaksid need muudatused parandada nii töö kvaliteeti, ametnike töövõimet kui ka kriminaalhoolduse pikaajalist jätkusuutlikkust.

6.1. Ettepanekud

Ettepanek: vaadata üle ja ühtlustada kriminaalhoolduse dokumenteerimise põhimõtted ning tööprotsessid, sealhulgas päevikukannete, riskihindamise ja muude juhtumikorraldust toetavate tegevuste dokumenteerimise nõuded, eesmärgiga vähendada dubleerimist ja administratiivset koormust. Dokumenteerimine peab toetama juhtumikorraldust, järelevalvet ja aruandlust ning olema eesmärgipärane, ühtne ja proportsionaalne.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Kaasatud: Justiits- ja Digiministeerium

Tähtaeg: 01.12.2027

Mõõdik:

- dokumenteerimisprotsessid ja -nõuded on üle vaadatud;
- dokumenteerimise juhised ja põhimõtted on uuendatud ning piirkondade lõikes ühtlustatud;
- kaardistatud on dubleerivad dokumenteerimistoimingud ja koostatud ettepanekud nende vähendamiseks;
- ametnikele on läbi viidud juhiseid selgitavad infopäevad, infotunnid või koolitused;
- tehtud on vähemalt üks muudatus dokumenteerimiskoormuse vähendamiseks;
- ametnike tagasisides on vähenenud dokumenteerimiskoormust puudutavate negatiivsete hinnangute osakaal.

Ettepanek: toetada kriminaalhooldusametnike tövõime säilitamist ja ennetada läbipõlemisriski, kaardistades tööaja kasutuse ning analüüsides töökoormuse peamisi allikaid eesmärgiga parandada töökorraldust ja rakendada vajaduspõhiseid toetavaid meetmeid.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Tähtaeg: 30.11.2027

Möödik:

- tööaja kaardistus on läbi viidud;
- kaardistatud on peamised töökoormuse allikad;
- juhtidele on tutvustatud töökoormuse ja läbipõlemisriskiga seotud tähelepanekuid;
- töökorralduse parendamiseks on rakendatud vähemalt üks meede.

Ettepanek: analüüsida KIR-i funktsionaalsusi, kasutuspraktikaid ja kasutajasõbralikkust eesmärgiga hinnata süsteemi vastavust kriminaalhooldustöö vajadustele ning tuvastada võimalused tööprotsesside tõhustamiseks, andmete dubleeriva sisestamise vähendamiseks ja andmete automaatseks eeltäitmiseks olemasolevate andmekogude põhjal.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Kaasatud: Justiits- ja Digiministeerium

Tähtaeg: 30.11.2027

Möödik:

- läbi on viidud KIR-i funktsionaalsuste ja kasutuspraktikate analüüs;
- kaardistatud on käsitsi sisestatavad andmed, mille automatiseerimine või eeltäitmine on võimalik;
- koostatud on arendusettepanekud kriminaalhooldustöö paremaks toetamiseks;
- ametnike hinnang süsteemi kasutusmugavusele on paranenud.

Ettepanek: tugevdada koostööd partnerteenuste osutajatega.

Vastutaja: Kriminaalhooldus

Tähtaeg: pidev tegevus alates 01.12.2027

Möödik:

- koostatud on ülevaade peamistest teenuselükkadest;
- algatatud on vähemalt üks tegevus teenuste kättesaadavuse parandamiseks.

7. Tähelepanekud ja järeldused

7.1. Tähelepanekud

Teenistusvalve tulemused näitavad, et kriminaalhoolduses on välja kujunenud toimiv juhtumikorralduslik raamistik ning üldiselt ühtsed põhimõtted rikkumiste registreerimiseks, riskide hindamiseks ja kriminaalhooldusala juhtumikorralduseks. KIR andmed võimaldavad teha järeldusi rikkumiste, reageerimispraktikate ja TUKO rakendamise kohta.

Rikkumiste analüüsist ilmneb, et sagedasemad rikkumised on seotud alkoholi tarvitamise, registreerimisele mitteilmumise ning narkootiliste ainete tarvitamisega. Kuigi rikkumistele reageeritakse valdavalt nõuetekohaselt, koondub märkimisväärne osa rikkumistest, hoiatustest ja erakorralistest ettekannetest suhteliselt väikesele hulgale kriminaalhooldusala juhtumitele. See viitab püsiva riskikäitumisega sihtrühma olemasolule, kelle mõjutamiseks ei pruugi tavapärased reageerimisviisid olla piisavad.

Analüüs näitab, et ligikaudu 40% reageeritud rikkumistest järgneb kuue kuu jooksul uus rikkumine. Samal ajal ei ilmne andmetest, et üks reageerimisviis oleks teistest selgelt tulemuslikum korduvrikkumiste ennetamisel. See viitab vajadusele hinnata seniste mõjutusmeetmete sisulist mõju ning arendada täiendavaid riskipõhiseid sekkumisi.

Juhtumianalüüside ülevaatus kinnitab, et juhtumikorraldajad lähtuvad oma töös üldjuhul kriminaalhoolduse standardist ning analüüsides toodud tegevused viiakse enamasti ellu. Samas keskenduvad juhtumianalüüsid peamiselt konkreetsete juhtumite käsitlemisele ning vähem süsteemsete probleemide ja organisatsiooniliste arenguvajaduste tuvastamisele. Samuti ei võimalda analüüside praegune vorm alati kiiresti hinnata, kas juhtumikorraldus vastas täielikult kehtestatud standardile.

TUKO analüüs näitab, et meede rakendub üldjuhul kõrge riskiga sihtrühmale ning enamikul TUKO klientidest ei järgne rakendamise järel uusi hoiatusi ega erakorralisi ettekandeid. Samas sõltub TUKO tulemuslikkus olulisel määral koostööpartnerite valmisolekust, teenuste kättesaadavusest ning kriminaalhooldusala motivatsioonist.

Koostööpartnerite tagasisidest ilmneb, et koostööd kriminaalhooldusega hinnatakse üldiselt heaks ning TUKO-t peetakse väärtuslikuks tööriistaks keerukamate juhtumite käsitlemisel. Samas ei ole partnerite rollid ja oodatav panus alati üheselt mõistetavad. Eelkõige toodi esile vajadus täpsustada PPA, KOV-i ja Ohvriabi kaasamise eesmärgid, infovahetuse põhimõtteid ning vastutust juhtumite lahendamisel.

Kriminaalhooldusametnike tagasisidest ilmneb tugev professionaalne identiteet ning selge arusaam kriminaalhoolduse eesmärkidest. Ametnikud toetavad juhtumikorralduslikku ja riskipõhist lähenemist ning peavad olemasolevaid töövahendeid vajalikuks. Samal ajal nähakse suurimate kitsaskohtadena töökoormust, administratiivsete ülesannete mahtu, partnerteenuste piiratud kättesaadavust ning piirkonniti erinevaid tööpraktikaid.

Olulise tähelepanekuna tõstatakse vajadus vaimse tervise teenuste, sõltuvusravi ja rehabilitatsiooniteenuste parema kättesaadavuse järele. Mitmel juhul hinnati, et kriminaalhoolduse eesmärkide saavutamist piirab mitte juhtumikorralduse kvaliteet, vaid sobivate teenuste puudumine.

7.2. Järeldused

Teenistusvalve põhjal võib järeldada, et kontrollitud kriminaalhoolduse põhitegevused toimivad ning on olemas vajalikud teadmised, töövahendid ja professionaalne kompetents kriminaalhoolduse eesmärkide täitmiseks.

Rikkumistele reageerimise praktika on valdavalt nõuetekohane ja süsteemne, kuid korduvate rikkumiste kõrge osakaal viitab vajadusele senisest enam keskenduda kõrge riskiga isikute sihipärasele mõjutamisele ning reageerimisviiside tulemuslikkuse hindamisele.

Juhtumianalüüsid täidavad oma eesmärgi juhtumikorralduse kvaliteedi toetamisel, kuid nende potentsiaali süsteemsete arenguvajaduste tuvastamisel ja organisatsioonilise õppimise toetamisel saaks senisest enam kasutada.

TUKO rakendamine on põhjendatud ning analüüsi tulemused viitavad selle võimalikule positiivsele mõjule riskide juhtimisel. Samas puudub võrdlusmaterjal, et hinnata TUKO pikaajalist mõju või võrrelda selle tulemusi TUKO-väliste juhtumitega.

Teenistusvalve kinnitab, et kriminaalhoolduse suurimad arenguvajadused ei ole seotud juhtumikorralduse põhimõtete või ametnike kompetentsiga, vaid töökorralduslike ja ressursilist laadi küsimustega. Eelkõige puudutavad need dokumenteerimise mahtu, töökoormust, tugiteenuste kättesaadavust ning praktika ühtlustamist.

Koostööpartnerid peavad kriminaalhooldust usaldusväärseks partneriks ning koostöö toimimist hinnatakse üldiselt positiivselt. Samas on vajalik täpsustada koostööprotsesse, rolle ja vastutust, et tagada ühtlasem praktika üle Eesti.

Teenistusvalve tulemused näitavad, et kriminaalhoolduse süsteem toimib tervikuna eesmärgipäraselt, kuid selle mõju suurendamiseks on vajalik vähendada töökorralduslikke takistusi, tugevdada partnerite koostööd ning suurendada tõendus põhiste ja riskipõhiste sekkumiste osakaalu. Nende tegevuste elluviimine toetab kriminaalhoolduse eesmärkide ühtlasemat ja kvaliteetsemat täitmist ning aitab kaasa ühiskonna turvalisuse suurendamisele.

Teenistusvalve käigus tuvastatud tähelepanekute ja järelduste põhjal on koostatud ettepanekud kriminaalhoolduse tegevuste, töökorralduse, juhtumikorralduse, koostööprotsesside ning infosüsteemide arendamiseks. Ettepanekud on esitatud käesoleva aruande vastavate peatükkide lõpus eraldi alapeatükina, lähtudes käsitletud teemadest ja tuvastatud arenguvajadustest. Iga ettepaneku juurde on määratud vastutaja, kaasatavad osapooled, tähtaeg ning mõõdikud, mis võimaldavad järelkontrolli käigus hinnata ettepaneku elluviimist ja selle mõju kriminaalhoolduse eesmärkide saavutamisele. Järelkontroll viiakse läbi 2028. aasta esimesel poolaastal.